

Defensor Patriae

Maanpuolustuskorkeakoulun lehti 2/2012

DEFENSOR PATRIAE

Maanpuolustuskorkeakoulun lehti
2/2012

TOIMITUSNEUVOSTO

Päätoimittaja kommodori
Aulis Minkkinen 0299 530102

Toimituspäällikkö
Aki Aunala 0299 530119

Kieliasiantuntija
Sara Hännikäinen

Arkistonhoitaja
Päivi Vestola

Sotilaspastori
Janne Aalto

Majuri
Tommi Lappalainen

Suunnittelija
Lauri Haavisto

Perinneyhdistys
Esko Vahtolampi

Taitto
Tiina Kokkonen

Kannen kuva
Jarno Riipinen

Kansikuvassa
Artisti Emma Salokoski
Santahaminan MILJazzeilla

Takakannen ilmoitus
Santahamina – Sinivalkoinen saari

Painopaikka
Juvenes Print Oy 2012

ISSN-L 1798-162X
ISSN 1798-162X

PÄÄKIRJOITUS

PUOLUSTUSVOIMA- UUDISTUKSEN VÄLITILINPÄÄTÖS

Puolustusvoimauudistuksen ryntötyötä on takana runsaat puoli vuotta. Pala palalta on edetty ja vieläpä jokseenkin alkuperäisen käsikirjoituksen mukaan. Aika ajoin samanaikaisia projekteja on ollut siinä määrin, että kaikkea ei ole voitu ottaa huomioon. On hämmästyttävän vaikeaa kulkea määrätietoisesti, kun lattia, katto ja seinät liikkuvat samaan aikaan kukin omaan suuntaansa. Ennen tätä saattoi kokeilla Linnanmäen Vekkulassa – nyt riittää normipäivä virantoimituksessa.

Suurin vääntö käytiin Maanpuolustuskorkeakoulun palkatun henkilöstön tulevasta määrästä. Kun asiaa koskevat hallinnolliset päätökset saatiin juhannuksen alla, tehtäväkokoontalonoksi vahvistui 250. Vaikka ydintoimin-

not pyrittiin viimeiseen asti turvaamaan supistuksilta, niin silti opetuksesta poistuu lähes 10 prosenttia henkilöstöresursseista. Tutkimuksesta poistuu yli 10 prosenttia ja kaikilta muilta aloilta vieläkin enemmän; yhteen laskettuna noin 33 prosenttia.

Suurin osa henkilöstövähennyksistä menee korkeakoulusta pois siirtyvien tehtävien piikkiin. Paljon jää kuitenkin uudistuksessa mantramaisesti hehkutettujen ”puolustusvoimien uusien toimintamallien” varaan. Olisi siis kiireisesti saatava raakileina käyttöönotetut tietojärjestelmät toimimaan ja luotava niiden avulla olennaisia henkilöstösäästöjä tuottavat toimintamallit.

Valitettavasti uudet toimintamallit ovat vielä lähinnä retoriikan tasolla. Ne kuitenkin tarvitaan, jotta tulevasta selvitään. Korkeakoulun kannalta tämä tarkoittaa sitä, että jos hallinnossa olemmekin pakkoaviossa puolustusvoimien palvelutuotannon kanssa, niin opetuksessa olemme vapaampia toimijoita, jos vain sokeutemme antaa periksi nähdä turhan työn kipukohdat ja lähteä rivakkaan karsimistyöhön.

Uusia toimintamalleja ähellelläessä voimme kuitenkin iloita useista onnistumisista uudistuksen suunnittelussa. Esimerkkinä hyvästä meiningistä mainittakoon korkeakoulun ja sen lähikumppanien sujuva yhteistyö uudistustyössä, mukaan luettuna henkilöstön edustajien panos esimerkiksi paikallistason yhteistoiminta-alueissa. Toinen hyvä esimerkki on vielä kesään asti jatkunut Puolustusvoimien palvelukeskuksen sijoittamispaikkaa koskenut prosessi. Vaikka hienosäätö tässä asiassa jatkuu vielä pitkälle syksyyn, voi tulosta jo nyt pitää jonkinasteisena torjuntavoittona – ainakin, jos tilannetta tarkastelee kriittisten alojen osaamisen säilymisen näkökulmasta.

Kolmas menestystarina on Maanpuolustuskorkeakoulun uudisrakennus, joka kypsyi puolustusvoimauudistuksen osana päätösvalmiiksi kesäkuussa. Kaikki varsinaiseen hallinnolliseen kyllä/ei-ratkaisuun kuuluvat päätökset on nyt tehty, ja edessä on ”vain” itse rakennushankkeen toteuttaminen. Katse siintää edelleen vuodenvaihteeseen 2014–2015, josko silloin olisi esivallalla kuohujuomaa la- sissa ja oven poikki viritelty silkkinauha saksittavana...

Viimeisen menestystarinan lainaan suoraan korkeakoulun eräältä työntekijältä, joka kommentoi puolustusvoimien henkilöstöpäällikölle uudistuksen tunnelmia. Hän totesi voimakkaan muutosuh- an alaisen työyksikkönsä olevan uhasta huolimatta tyytyväinen puolustusvoimien toimintaan vä- hintään siinä mielessä, että *työnantaja on kertonut etukäteen avoimesti suunnitelmistaan, ja siksi on vielä yli kaksi vuotta aikaa rakentaa tulevaisuus uudelleen.*

Siinäpä asennetta, jonka soisin leviävän.

Päätoimittaja **Aulis Minkkinen**

- 3 Pääkirjoitus**
Päätoimittaja, hallintojohtaja Aulis Minkkinen
- 4 Näkymiä**
Rehtori, kenraalimajuri Vesa Tynkkynen
- 6 Sekakalaa**
Aulis Minkkinen
- 10 Yhteistyöllä paremmaksi yliopistoksi**
Aki Aunala
- 16 Kurkistus puolustusvoimauudistukseen**
Aulis Minkkinen
- 24 Santahamina-kirjasarjan toimittaminen**
Jarmo Nieminen
- 28 Lyhyesti**
- 30 MILJazz 2012**
- 32 Sotilasprofessorit haastattelussa 1/3**
Mika Hyytiäinen & Aki Aunala
- 36 Tietotekninen parku maalaisjärjelle**
Mikael Puska
- 40 Tutkiva oppiminen käytännössä**
Juha Mäkinen
- 46 Autonomiasta Atalantaan**
Lauri Haavisto
- 52 Turvallisuuspolitiikkaa Turun murteella**
Linda Grönlund & Laura Raikunen
- 54 Perinnepalsta - Komentajia vai toimialajohtajia?**
Tuomo Hirvonen
- 59 Arvoseminaari 2012**
- 60 Santahamina – Sinivalkoinen saari**

KAKSOISHATUTETTU JOHTAJUUS

Maanpuolustuskorkeakoulun strategiasta on luettavissa, että koulutamme johtajia asiantuntija-valmiuksin. Eri tutkintotasoilta valmistuu upseereita, joiden tulevat työtehtävät ovat aina luutnantista alkaen johtotehtäviä asiantuntijajäymäpärissä.

On totta, että asiantuntijuus muodostuu sotatieteissäkin pääaineen opintojen ja syventämisen kautta, painottuen esimerkiksi operaatiotaitoon ja taktiikkaan tai sotatekniikkaan. Vaikka johtajuuteen liittyvä asiantuntijuus on sidoksissa pääaineen opintoihin, voidaan yhtä hyvin väittää, että todellinen asiantuntijuus muodostuu puolustushaara- ja aselajivalintojen kautta.

Ajatus johtajien kouluttamisesta on sidoksissa puolustusvoimien päätehtävään eli kansalliseen puolustukseen unohtamatta puolustusvoimien muiden tehtävien tärkeyttä. Hivenen pelkistään voi sanoa, että päätavoitteemme on kouluttaa mahdollisimman hyviä ja tehokkaita sodan ajan johtajia. Sota-sanana käyttö tuntuu hivenen karkealta ja osoitteelta nykyisessä kriisessä hallitsevassa maailmassa, jossa sota ainakin eurooppalaisessa ympäristössä tuntuu hieman etäiseltä.

Kuten todettua sota mahdollisena tulevaisuuden kuvana tuntuu kaukaiselta. Upseerikoulutuksessa painotutaankin yhteiskunnan muutoksen mukana luomaan yhä enemmän valmiuksia, joilla selvittää monitahoisen maailman esiin nostamista johtamisen haasteista. Olemmeko tilanteessa, jossa joudumme antamaan upseerille kaksi erilaista ”johtamisen työkalupakkia” – rauhan ajan johtamisen työkalut ja sodan ajan johtamisen työkalut. Tämähän tarkoittaisi sitä, että liikekannallepanossa vaihdettaisiin johtajan hattua.

Onko itse asiassa relevanttia puhua ”kaksoishatutetusta” johtajuudesta? Mielestäni ei, vaikka edellä kuvattu jossain määrin jakomielinen asetelma tuntuu nousevan kovin usein pinnalle. Väitän, että tarvitsemme yhden työkalupakin. On vain niin, että sodan ajan varalle on oltava eräitä erikoistyökaluja tilanteiden hallitsemiseksi. Toisaalta perustyökalujen lisäksi myös rauhan ajan johtaminen edellyttää aivan omia erikoistyökaluja.

Nykyään upseerin on oltava tiedollisesti erittäin laaja-alainen ja avarakatseinen. Tähän ei päästä pelkästään sillä, että tutkinto-opetuksessa yhdistetään teoreettiset johtajavalmiudet valittuun asiantuntijuuteen. Vasta käytännön tuoma kokemus luo pohjaa todelliselle johtamiselle. Tutkinto-opetuksen rinnalla ja lomassa toteutetut sotilasammattilliset opinnot ovat keskeinen osa kadetin kypsymistä upseeriksi ja johtajaksi. Teoria ja käytäntö nivoutuvat yhdeksi toisiaan täydentäväksi kokonaisuudeksi, joka on enemmän kuin osiensa summa.

Eräs 1600-luvun ajattelija totesi, että valta paljastaa ihmisen todellisen luonteen eikä useinkaan sen parhaita puolia. Upseerikoulutuksessa johtajuuteen ja vallan käyttöön kypsyttään porras kerrallaan – ylilyönnit ovat harvinaisia poikkeuksia. Virkaurakurssien antamat valmiudet kypsyvät käytännön elämän arjessa.

Olemme aloittamassa uutta lukuvuotta ja korkeakoulun tutkinto-opiskelijoiden vahvuus saavuttaa uudet ennätyslukemat. Pelkistään voi sanoa, että talo on ääriään myöten täynnä. Toivotan kaikille intoa ”yksihattuisten” tulevaisuuden johtajien koulunnassa ja voimia muutoksen keskellä!

Kenraalimajuri **Vesa Tynkkynen**

HAAVEISSA TENURE TRACK

Lapsuuteni tohtori oli valkopaitainen ja -takkinen setä, jolla oli vino rusetti. Hän määräsi lääkettä, joka maistui pahalle. Onneksi mummu antoi muilta salaa aina lääkkeen päälle mojovan lusikallisen konjakkia, joten sairastamisessa oli kiistattomat hyvät puolensa. Niinä aikoina halusin kuumeisesti tulla jonakin päivänä itse tohtoriksi, jotta voisin määrätä itselleni maistuvammat tropit.

Sittemmin konjakin kaiho pysyi mutta haiku tohtoriksi unohtui – ei kuitenkaan lopullisesti, vaan näköjään vain kytemään sotiluuden (*eikös olekin hassu uusiosana!*) manttelin alle. Tänä vuonna erät viimeaikaiset väitöstyöt ovat näet roihauttaneet minussakin esiin kaipuun tutkijan ja tohtorin urapolulle, joka otsikon englannista tieteellisellä vapaudella suomennettuna on ”tenurin ura”.

Vakaasti uralle aikovana olen ottanut asiasta selvää, ja tiedän, että ensimmäiseksi pitää tehdä tutkimussuunnitelma. Teen sen tässä ja nyt julkisesti, jotta voin jatkossakin saada erinomaista palautetta tieteellisistä julkaisuistani. Kas tässä tämä suunnitelma:

Aion todistaa väitöstyössäni sen, että suomalaiset upseerit ovat syypäitä vallitsevaan eurokriisiin¹. Täten työni täyttää väitöskirjan tunnusmerkit tuodessaan esille jotakin sellaista, mikä ei ole aiemmin ollut tunnettua. Tutkimushypoteesina aion käyttää *systemaattisen synteettisen potaskan-tuotannon holistista tajunnanvirtaa*², jota ei ole aiemmin käytetty ainakaan sellaisenaan suomalaisessa tieteellisessä tutkimuksessa. Teen siis tässäkin mielessä uraa uurtavaa tutkimustyötä iloksi ja kunniaksi sille yliopistolle, joka työstäni eniten maksaa (*tai oikeammin saa, kun tulospalkkio kirsuun kilahtaa*)...

Tutkimukseni tärkein argumentti tulee olemaan oman kadettikurssini 65. KADK:n opetussuunnitelma, jossa ei sanaa ”euro”³ mainita

Siinä se on. Melkein käden ulottuvilla.

laisinkaan. Tämän aion todistaa hallussani olevalla alkuperäisellä, kurssini pikkujoulua varten valmistetulla viikko-ohjelmalla⁴. Tutkimustulos vahvistetaan kurssikollegoiden haastatteluilla⁵ sekä Pythagoraan lauseella (ks. kuvio 1).

Seuraavassa vaiheessa kytken tutkimukseen sotateoreetikko **Sun Zun**⁶, joka ei itse asiassa kuulu asiaan mitenkään, eikä hänkään liene eurokriisistä kuullutkaan. Hänen teoksessaan *Vom Kriege* käsitellään kuitenkin sotaa, ja koska suo-

malaiset upseerit palvelivat ennen uudistuvia puolustusvoimia sotaväessä, niin kytkös on holistis-tieteellisesti perusteltu.

Lopuksi aion haastatella kaikkia niitä tahoja⁷, joilla on jotakin huomautettavaa suomalaisten upseerien toiminnasta itsenäisyytemme ajalta. Näin saadaan mediaseksikäs kuorrute muutoin valmista tavaraa olevalle tieteelliselle tortulle ja luodaan perusta vetäville otsikoille á la Seiskapäivää.

- 1) Ks. Minkkinen artikkelissaan "Vienti vetäväksi", DP 1/2011 s. 7-8.
- 2) Olen aiemminkin ollut sitä mieltä, että holistien tajunnanvirrassa on jotakin kosmisen ihmeellistä, kun he kykenevät yhdistämään samaan virkkeeseen pelikaanin menon turbiinin läpi täysin selvin päin.
- 3) Ks. Wikipedia kohta "Euro". Ks. myös oma tasku pl. sinä, joka olet tavallinen pututasku, etkä ymmärrä taloustieteistä hölkäsen pölystä. Ks. myös Minkkinen artikkelissaan "Todellinen plussakortti", DP 2/2010 s. 9: silläkin mainitaan sana "euro".
- 4) Oikeasti kyseinen vanha tenumoniste on aikoja sitten virttynyt täysvalkoiseksi, mutta olen nähnyt sen sisällön Kadettitoverikunnan pikkujoulussa vuonna 1979. Sen jälkeen mentiin olutkellariin, jonka merkitystä suomalaisen upseeriston kasvattajana ei sovi ollenkaan väheksyä. Olutkellarin ennätys lie-nee edelleenkin eräällä 64. KADK:n edustajalla, joka nautittuaan ilman pikkulassa käyntiä 24 pulloa keskiolutta ei hänkään kyennyt ennustamaan eurokriisin tulemistä, vaan oli laskea housuihinsa kuten nykyisetkin talousoppineet.
- 5) Itse asiassa Minä Tiedän, mitä mieltä he ovat, joten tässä kohdassa voidaan rajata tutkimuksen lähde-aineiston hankintaa perustellusti. Ks. myös Minkkinen artikkelissa "Ihmisen laillisesta kiduttamisesta", DP 1/2010 s. 6.-7, joka todistaa, että ylipäättään tiedän paljon ja olen vakavasti otettava Tietokirjailija.
- 6) KVG, jos et kiinaa osaa.
- 7) Ks. esim. aikakauslehti *Suomen Potilas* (mikä tahansa viimeaikaisista numeroista kelpaa).

Väitelyäni minusta tulee julkisuuden henkilö ja voin valita, missä teen post doc -tutkimukseni. Senkin aiheen olen jo valinnut. Aion tutkia so-ta-aiheisten postimerkkien liima-aineksen nuol-tavuutta ja ympäristövaikutuksia kautta aikain ja maailmain, mikä sekä on a) uutta tutkimusta ja b) ajankohtaisesta ekologisesta aiheesta c) monikansallisessa kontekstissa. Human intrest -näkökulma syntyy nuoleskelusta, joka on ... *inhi-millistä*.

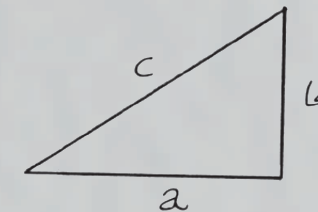
Post dockin jälkeen tulen professoriksi Maan-puolustuskorkeakouluun. Tavoiteaikalaskelma-ni mukaan olen tuolloin vähän alle 67-vuotias

ja siten virkakelpoinen ehtimään vuodessa eme-rituksen kunniakkaaseen arvoon. Ainoa pelko-ni on se, että jos virkakelpoisuuden yläikärajaa ei nopeasti nosteta vähintäänkin 75 ikävuoteen, niin arvoisa puolustusministeriö ei tärkeämmiltä kiireiltään millään ehdi nimittämään minua vir-kaani, ennen kuin eroamisikä iskee ja kuolo kor-jaa aloittelevan tenuripoloisen autuaammille tut-kimuslaitumille.

Aulis Minkkinen

YE-kommodori, uimamaisteri (melk.),
tutkija, tohtori, professori (ins spe)

KUVIO 1.

Pythagoraan mukaan $c = \sqrt{a^2 + b^2}$.

Kun yhtälöön merkitään

a = suomalaisen upseerikoulutuksen kesto
vuosina

b = koulutettujen upseerien Σ lukumäärä

c = eurokriisin vakavuusaste,

nun voidaan matemaattisesti todistaa,
että jos koulutusta edelleen jatketaan ja
koulutetaan lisää upseereita, nun
eurokriisin vakavuus korvaa. MOT.

MOT

Yhteistyöllä paremmaksi yliopistoksi

– Ministeri Antti Tanskasen haastattelu

Maanpuolustuskorkeakoulun neuvottelukuntaa verhoaa salaperäisyys. Rehtorin tukena toimiva neuvottelukunta koostuu merkittävistä yhteiskunnallisista ja tieteellisistä vaikuttajista, joten voisi olettaa, että osa salaperäisyydestä on tarkoituksellista. Tai sitten pitäisi vain ottaa asiasta selvää. Ehkä kysyvää ei satu, ehkä yrittänyttä ei laiteta. Ehkä aloitteentekijä saa kuin saakin neuvottelukuntalaiselta haastattelun ja sitä kautta kunnan kurkistuksen esiripun taakse.

Maanpuolustuskorkeakoulun neuvottelukunnan puheenjohtaja, ministeri **Antti Tanskanen** johdattelee minut pilvisenä heinäkuun aamuna toimistoonsa Helsingin yliopistossa. Hän on nykyisin Helsingin yliopiston hallituksen puheenjohtajana, mikä on yksi vastuunalainen luottamustehtävä lisää hänen mittavalla urallaan.

– Ei häivähtänyt omassa mielessäni, että minua pyydetäisiin Helsingin yliopiston hallituksen puheenjohtajaksi. Mutta ihan mielen-

kiintoinen tehtävä tämäkin on, Tanskanen toteaa vaatimattomana.

Puhe siirtyy kuitenkin nopeasti itse asiaan. Miten monivuotinen puheenjohtaja kuvailisi Maanpuolustuskorkeakoulun neuvottelukunnan toimintaa ja merkitystä korkeakoululle?

– Luulen, että korkeakoulun näkökulmasta meidän arvomme on yksittäisten asioiden käsittelyssä, eikä niinkään yleislinjauksissa. Olemme hyvin monipuolinen asiantuntijakunta, minkä huomaa pelkästään neuvottelukunnan nimilis-

taa katsomalla. Yhdessä muodostamme ryhmän, jolla on laaja-alaista asiantuntemusta, Tanskanen kommentoi.

– Rehtori ja muu johtoryhmä laittaa usein kokoustemme asialistoille asioita, joihin he haluavat meiltä kommentteja. Kommenttimme perustuvat jokaisen neuvottelukunnan jäsenen omaan asiantuntemukseen, Tanskanen korostaa.

Neuvottelukuntaa tarvitaan myös yliopiston välisen yhteistyön ja verkostoitumisen vahvistamiseksi. Koska neuvottelukunta kokoontuu melko harvoin, on helpompaa pitää yhteyttä ja palavereja varsinaisten kokousten ulkopuolella.

– Mielestäni kyseessä on aika tyypillinen neuvottelukunta. Siellä tuuletetaan ja vaihdetaan ajatuksia vapaamuotoisesti, eikä tehdä päätöksiä. Päätöksenteko on korkeakoulun johdon asia. Samoin se, millä tavalla neuvottelukunnan kommentteja otetaan päätöksenteossa huomioon. Neuvottelukunta on kirjaimellisesti neuvoa antava elin. Usein tilinpäätös on kuitenkin se, että on itse oppinut enemmän kuin on voinut vastapuolelle tarjota, Tanskanen kertoo.

Ajatukset konkreettiseksi

Puheenjohtaja Tanskanen pitää omalla kahdella kolmivuotiskaudellaan konkreettisimpana neuvottelukunnan saavutuksena lakia Maanpuolustuskorkeakoulusta (1121/2008).

– Muistaakseni saimme kiitosta Maanpuolustuskorkeakoulun johdolta lain valmistelun aikana. Muistan, kuinka lakiluonnokset olivat edessämme ja keskustelimme asioista laaja-alaisesti. Meille sanottiin, että kommenteistamme oli aitoa hyötyä. Sanoisin, että tämä on konkreettisin ja samalla melko luonnollinen saavutus. Neuvottelukunnassa oli kuitenkin professorikunnan lisäksi runsaasti yliopistotason hallintotuntemusta, joten valmiutemme kommentoida lakiluonnosta oli hyvällä tasolla.

Tanskanen sanoo, että hyvää hänen kahdel-

”

Mielestäni kyseessä on aika tyypillinen neuvottelukunta. Siellä tuuletetaan ja vaihdetaan ajatuksia vapaamuotoisesti, eikä tehdä päätöksiä.

la kaudellaan on ollut lisäksi se, että kahden eri neuvottelukunnan rakenne on ollut jo perusajatukseltaan täysin erilainen. On hyvä ravistella vastaavien neuvostojen ja toimikuntien rakenteita säännöllisin välein.

– Kaikki jäsenet, jotka ovat homman ottaneet vastaan, ovat hoitaneet tunnollisesti oman roolinsa. Asiaa ei pidä tulkita siten, että suhtautuisin kriittisesti jokaiseen jäseneseen. Yhdessä neuvottelukunnassa ei voi olla määräänsä enempää ihmisiä. Kun kolmen vuoden välein uudistetaan huomattava osa jäsenistöstä, säilyy kokouksissa käytävä keskustelu raikkaana. Uudet näkökulmat ovat aina erittäin tervetulleita, Tanskanen toteaa.

Yliopistollisen strategian tukena

Kevään teema puolustusvoimissa on ollut puolustusvoimauudistus. Luonnollisesti Maanpuolustuskorkeakoulu saa osansa säästötalkoissa, mutta puheenjohtaja Tanskanen ei usko, että puolustusvoimauudistus vaikuttaa suuresti neuvottelukunnan työhön. Maanpuolustuskorkeakoulun perustehtävä säilyy ennallaan myös yliopistona. Ehkä asia nousee tulevaisuudessa enemmän esille. Tanskanen arvelee, että Maanpuolustuskorkeakouluun suoraan vaikuttavat säästöt voivat näkyä muun muassa tutkimukseen kohdistuvana paineena. Paine taas heijastuu strategiaan linjauksiin ja sen myötä neuvottelukunnan kokousten asialistalle.

– Tutkimuksen rooli on mielenkiintoinen kysymys tulevaisuudessa. Korkeakoulu haluaa profiloitua nimenomaan yliopistona ja toimia osana suomalaista yliopistoverkkoa. Olen usein pohtinut, että suhtautuuko Maanpuolus-

tuskorkeakoulu tutkimukseen eri tavalla kuin perinteiset yliopistot. Olen päätenyt siihen, että suhtautuminen on hieman erilaista. Perinteisissä yliopistoissa on äärimmäinen tutkimusvapaus. Maanpuolustuskorkeakoulussa joudutaan keskustelemaan enemmän siitä, mitä tutkitaan. Tutkijakunnan suppeuden takia voimia on kohdistettava ydinalueisiin, Tanskanen analysoi.

Puolustusvoimauudistus kokonaisuudessaan nostaa varmasti esiin lukuisia tutkimuskysymyksiä, joihin odotetaan vastauksia Maanpuolustuskorkeakoulun tutkijoilta. Resurssit saattavat vähetä, mutta vastauksia kaivataan kipeästi. Tämä luo painetta mahdollisesti supistuviin, jo entuudestaan pieniin tutkijaryhmiin. Tanskanen uskoo, että yliopistojen välisellä yhteistyöllä pärjätään myös tässä tilanteessa. Yhteistyön avulla voidaan monipuolistaa tutkimusprofiilia ja levittää tutkimustietoa laaja-alaisemmin kuin pelkästään oman professorikunnan kautta. Juuri tutkimusyhteistyön merkitystä on usein puitu neuvottelukunnan kokouksissa.

Maanpuolustuskorkeakoululla on kuitenkin sellaisia tutkimusteemoja, jotka eivät ehkä tulisi muiden akateemisten tutkijoiden asialistalle ilman Maanpuolustuskorkeakoulun aloitetta. Tanskanen korostaa, että kasvavan yliopistoyhteistyön kautta Maanpuolustuskorkeakoulu voi helpommin jakaa näitä ideoita ja siten vilkastuttaa tutkimuskenttää.

Akateemisuus haasteena

Kevään aikana Maanpuolustuskorkeakoulun akateemiset arvot nousivat esille Aalto-yliopiston julkaisemassa kärkkäässä väitöskirjassa *Strategin tragedia* (Mika Aalto 2012). Tanskanen myöntää, että perinteistä akateemisuutta on vaikea sovittaa yhteen sotilaskoulutuksen kanssa. Tutkimusta enemmän hän näkee tämän haasteellisuuden liittyvän opiskeluun ja opiskelijoiden rooliin.

– Kyse on ajankäytöstä. Maanpuolustuskor-

keakoulu tarjoaa opiskelun ohessa käytännön juttuja, kuten maastoharjoituksia. Kuten kuvitella saattaa, opiskelija ei raahaa tieteellistä kirjallisuutta mukanaan maastoharjoituksiin kovin suuria määriä kerralla. Samaan aikaan siviiliyliopistossa istutaan kirjastossa lukemassa. Kummallakin opiskelijalla on kuitenkin täsmälleen saman verran aikaa opinto-ohjelmassa, Tanskanen pohtii.

Ongelma ei kuitenkaan ole yksin Maanpuolustuskorkeakoulun. Kuten tyypillistä, Maanpuolustuskorkeakoulusta löytyy pintaa raappamalla useita yhdistäviä tekijöitä muihin vastaaviin käytännön yliopistoihin. Vuonna 2013 aloittaa uusi Taideyliopisto, johon yhdistyvät Sibelius-Akatemia, Kuvataideakatemia ja Teatterikorkeakoulu. Niiden toiminnassa esiintyy samanlainen jännite käytännön ja perinteisen akateemisen opiskelun yhteensovittamisessa.

– Minusta olisi joskus erittäin mielenkiintoista nähdä vertailuja siitä, miten opiskelijoiden ajankäyttö jakaantuu käytännön ja akateemisten opintojen välillä näissä kolmessa nykyisessä taideyliopistossa. En ryhtyisi ennustamaan, meneekö Maanpuolustuskorkeakoulussa vai tulevassa Taideyliopistossa aikaa enemmän käytännön asioiden opetteluun kuin tyypilliseen akateemiseen opiskeluun. Tämäkin seikka olisi suhteellisen helppo selvittää tutkimusyhteistyön kautta, Tanskanen mietiskelee.

Itse akateemisen kuvan vahvistamisessa on tärkeää julkaisujen substanssi ja toimivat, laaja-alaiset julkaisukanavat. Mitään taikatemppua ei voi tehdä, vaan pitkäjänteistä ja harkittua työskentelyä asian hyväksi.

– Akateemisuutta ei voi keinotekoisesti kiillottaa. Saadakseen perinteisten yliopistojen arvostuksen tulee tutkimusten täyttää ne kriteerit, joita perinteisellä puolella arvostetaan. Käytännössä tämä tarkoittaa julkaisuja arvostetuissa tieteellisissä aikakauslehdissä. Se taas tarkoittaa

”

Nimikysymys on mielestäni erittäin tärkeä asia, jos ja kun Maanpuolustuskorkeakoulu haluaa profiloitua yliopistona.

Maanpuolustuskorkeakoulun perinteisten kanavien ulkopuolella julkaisemista. Vain näin saatutetaan arvostusta, Tanskanen päättelee.

Maanpuolustuskorkeakoulu yliopistona

Maanpuolustuskorkeakoulu on edelleen yliopistokentän outo lintu. Tämä on oikeutettu termi siinä mielessä, että Maanpuolustuskorkeakoulu ei ole opetusministeriön alainen oppilaitos. Puolustusministeriön alainen Maanpuolustuskorkeakoulu poikkeaa myös siinä mielessä, että muut yliopistot ovat hallinnollisesti ja nykyisin myös osin taloudellisesti autonomisia. Laki Maanpuolustuskorkeakoulusta määrittelee korkeakoulun kuitenkin yliopistoon rinnastettavaksi sotatieteelliseksi korkeakouluksi.

– Jos kadulla kysytään, ei kovin moni miellä Maanpuolustuskorkeakoulua yliopistoksi. En ole varma, osaavatko esimerkiksi lukiolaiset ottaa Maanpuolustuskorkeakoulun huomioon opiskeluvaihtoehtoja tehdessään, Tanskanen pohtii.

Asiassa on totuuden siemen. Vaikka hakijamäärät Maanpuolustuskorkeakouluun ovat hyvällä tasolla, parempaan voisi pystyä tutkimuksen substanssia ja viestintää tehostamalla. Yhtenä yliopistokenttää hämäävänä tekijänä Tanskanen pitää Maanpuolustuskorkeakoulun nimeä. Kun Taideyliopisto luodaan, suomenkielisistä yliopistoista ei yksikään kannan korkeakoulunimitystä mukanaan. – Nimikysymys on mielestäni erittäin tärkeä asia, jos ja kun Maanpuolustuskorkeakoulu haluaa profiloitua yliopistona. Nykyisellä nimellään se profiloituu ammattikorkeakouluksi sellaisten ihmisten mielessä, jotka eivät perehdy asiaan.

Näitä ihmisiä on noin 99,99 prosenttia väestöstä, Tanskanen kärjistää.

Tanskanen toteaa, että imagon ja profiloitumisen näkökulmasta Maanpuolustuskorkeakoulun tulisi vaihtaa nimeään. Se olisi yksi vahva keino vaihtaa omaan viestintään. Nimi voisi olla yliopistopäätteinen, mutta myös toinen vaihtoehto on olemassa.

– Parempi vaihtoehto saattaisi olla akatemiapäätteinen nimi, kuten Kuvataideakatemia ja Sibelius-Akatemia. Maanpuolustuskorkeakoulu käyttää kuitenkin englanninkielisenä nimenään versiota, jossa on sana *university*, mikä on hieman sekavaa imagon kannalta. Tämä on mielestäni pohdinnan arvoinen paikka, Tanskanen pohtii.

Uhka vääränlaisesta profiloitumisesta ei ole tuulesta temmattua. Suomen ammattikorkeakoulut käyttävät englanninkielisenä nimenään muun muassa muotoa University of Applied Sciences. Tässä mielessä Maanpuolustuskorkeakoulu uhkaa lähitulevaisuudessa jäädä ammattikorkeakouluihin rinnastettavaksi oppilaitokseksi siitä huolimatta, että Maanpuolustuskorkeakoulusta valmistuu maistereita ja tohtoreita.

Vaikka yliopistostatus on melko tuore asia, ei puheenjohtaja Tanskanen mielestä ole mitään epäselvyyttä siitä, onko Maanpuolustuskorkea-

koulu yliopisto vai ei. Lasten-taudista tuskin voi enää puhua.

– Käsittääkseni lainmukainen vahvistus korkeakoulun yliopistollisesta statuksesta on saatu, joten olisi tärkeää myös mieltää itsensä rehdisti ryhdikkääksi yliopistoksi. Ehkä tämä helpottaisi myös paljon kaivattua yliopistojen välistä yhteistyötä ja vahvistaisi Maanpuolustuskorkeakoulun uskottavuutta ja imagoa yliopistokentässä. Nyt kaivataan rohkeutta, Tanskanen toteaa painokkaasti.

Maanpuolustuskorkeakoulun neuvottelukunta

- Neuvottelukunta on rehtorin ja muun korkeakoulun johdon neuvoa-antava elin kokonaiskehittämisen kannalta keskeisissä kysymyksissä.
- Toiminnallaan neuvottelukunta tukee ja edistää korkeakoulun tutkimusta, opetusta ja yhteiskunnallista vaikutusta.
- Neuvottelukuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä vähintään kahdeksan ja enintään kuusitoista jäsentä.
- Neuvottelukunnan jäseneksi voidaan kutsua puolustusvoimien edustajien lisäksi Maanpuolustuskorkeakoulun toimialaan liittyviä asiantuntijoita muiden yliopistojen, tiedeyhteisöjen, ministeriöiden ja sidosryhmien piiristä.
- Puolustusvoimain komentaja asettaa neuvottelukunnan kolmivuotiskaudeksi kerrallaan.

KURKISTUS PUOLUSTUSVOIMA- UUDISTUKSEEN

TEKSTI: Aulis Minkkinen KUVA: Jarno Riipinen

Maanpuolustuskorkeakoulu on noudattanut kuluvan vuoden aikana hyvin avointa linjaa puolustusvoimauudistuksen tiedottamisessa. Tämä artikkeli jatkaa samaa politiikkaa, vaikka siihen sisältyy selkeä riski: asioiden suunnittelu on vielä monelta osin kesken, ja muutoksia tulee melkein pä varmasti. Siksi toivon lukijan muistavan, että kaikki lehteen painettu ei ole aina totta – ei ainakaan nyt käsillä olevassa tilanteessa, jossa maaliin on matkaa vielä yli kaksi vuotta.

Maanpuolustuskorkeakoulun päätehtävät säilyvät uudistuksessa ennallaan. Myöskään tutkinto-opetuksen perusrakenteeseen ei olla tekemässä sen laatuja muutoksia, joilla olisi merkittäviä vaikutuksia korkeakoulun olemassaoloon. Sijaintipaikakin säilyy: toimintojen keskittäminen Santahaminan on kirjattu uudistuksen tavoitteisiin. Siksi keskityn tässä artikkelissa niihin asioihin, joissa tapahtuu muutoksia.

Laki maanpuolustuskorkeakoulusta

Laki Maanpuolustuskorkeakoulusta (1121/2008) täyttää lähitulevaisuudessa viisi vuotta, joten on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan oikea aika tarkastella lain toteutumista ja sen muutostarpeita. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että laki on täyttänyt sille asetetut keskeisimmät tavoitteet ja luonut kestävä perustan korkeakoulun toiminnalle.

Sopii kuitenkin muistaa, että nykyisin voimassa oleva laki tehtiin vanhaa Maanpuolustuskorkeakoulusta annettua asetusta muokaten ja paikkailen, joten siinä on eräitä valuvikoja, kuten puuttuva sääntely jatkotutkinto-opinnoista. Aikansa eläneenä tuotteena pidän myös Maanpuolustuskorkeakoulun määrittelyä ja sen myötä organisaation nimeä, jotka ovat nyttemmin osoittautuneet ongelmallisiksi: yhdistettynä uusittuun yliopistolakiin laki Maanpuolustuskorkeakoulusta luo nykyisellään mielikuvan, että kuulumme ammatikorkeakoulujen kenttään. Myös Maanpuolustuskorkeakoulun uudistuva asema puolustusvoimauudistuksessa ja muun muassa sotatieteiden lisensiaatin tutkinto ovat asioita, jotka tulisi kirjoittaa lain tasolle.

Puolustushallinnon lainsäädäntöjohto on saadun tiedon mukaan linjannut, että lakia Maanpuolustuskorkeakoulusta voidaan puolustusvoimauudistuksen valmisteluiden yhteydessä uudistaa erillis-hankeena. Tälle on mielestäni selkeä sosiaalinen tilaus, eikä optiota kannata jättää käyttämättä.

Organisaatiomuutos ja ohjausmalli

Puolustusvoimauudistuksessa Maanpuolustuskorkeakoulun organisaatio muuttuu vain osittain.

Keskeisimmät muutokset on esitetty oheisissa kuva-aukeamissa. Muutosten hallinnollinen vaikutus Maanpuolustuskorkeakoulun kokoonpanoon on varsin vähäinen, sillä uskomme edelleenkin matriisimallisen organisaation etuihin henkilöstövoimavarojen tehokkaan käytön kannalta.

Olennaista muutosta ei tapahdu myöskään Maanpuolustuskorkeakoulun asemassa osana puolustusvoimien organisaatiota. Maanpuolustuskorkeakoulu on myös uudistuksen jälkeen puolustusvoimain komentajan alainen hallinto- ja tulosyksikkö, joka saa ohjauksensa Pääesikunnalta.

Ohjauksen suhteen on odotettavissa sekä toimintojen selkeytymistä että mahdollista turbulenssia. Selkeämpään suuntaan olemme menossa puhuttaessa Maanpuolustuskorkeakoulun asemasta ja roolista puolustushaara- ja aselajikouluja koskevassa kentässä. Riskinä näen Pääesikunnan ohjauksen, johon tulee vahvasti mukaan uusia toimijoita ja toimintoja, kuten uudelleen Pääesikunnan organisaatioon rehabilitoitava koulutusosasto sekä puolustusvoimien kansainvälistä toimintaa ohjaava suunnitteluosasto. Uudistuksen jälkeen melkein jokaisella Pääesikunnan osastolla on ”sanottavansa” Maanpuolustuskorkeakoululle, mikä edellyttää nykyistä huolettompaa toiminnan ja resurssien suunnitteluprosessia ja siinä pitäytymistä, jotta ei jälleen ala syntyä toimialaohjauksen kavalialaajaputkia.

Henkilöstövoimavarojen kehittyminen

2010-luvun alkuvuosina Maanpuolustuskorkeakoulun henkilöstökokoonpano on ollut noin 341 virkaa tai tehtävää. Korkeakouluun liitettävän Kansainvälisen keskuksen henkilöstökokoonpano on ollut noin 31 tehtävää. Yhteenlaskettu lähtökohta muutoksen suunnittelulle oli noin 372 tehtävää.

Tavoitetilassa 2015 Maanpuolustuskorkeakoulu saa käyttää enintään 250 virkaa tai tehtävää, mikäli suunnitteluperusteisiin ei tehdä muutoksia matkan varrella. Tähän määrään on suunniteltu sisältyvän 120 upseeria, 3 erikoisupseeria, 9 opistoupseeria, 6 aliupseeria ja 113 siviiliä. Muutos kohdistuu eri henkilöstöryhmiin seuraavan taulukon mukaisesti:

MPKK + PVKVK	upseerit	erikoisupseerit	opistoupseerit	aliupseerit	siviilit (ESJA)*	siviilit (SIV)**	yhteensä
2012	148	4	19	4	107	90	372
2015	120	3	9	5	73	40	250
muutos	-28	-1	10	+1	34	-50	122

SELITE: *) Johto- ja asiantuntijatehtävä (ESJA-palkkausjärjestelmä) **) Muu siviilitehtävä (SIV-palkkausjärjestelmä)

Numeroina katsottaessa muutos on siis melkoinen – varsinkin, kun otetaan huomioon se, että opetusvelvoite vain kasvaa puolustusvoimauudistuksen myötä. Korkeakoulun tehtäväkokoonpano vähenee laskennallisesti 33 prosenttia, mikä vastaa hämmentävän tarkasti puolustusvoimauudistukseen arkipuheessa liitettyä yleistystä ”kolmannes pois, niin ollaan tavoitteessa”. Voin kylläkin väkuauttaa, että lopputulokseen pääseminen oli kaikkea muuta matematiikkaa lukuisine välivaiheineen kuin pelkkää ”kolmannes pois” -laskentaa.

Yhteenvetona henkilöstövoimavarojen muutoksesta voidaan todeta, että vaikka tavoitteena oli kohdentaa henkilöstösupistukset mahdollisimman täysimääräisesti muualle kuin tutkimukseen ja opetukseen, eivät ydinalueetkaan voineet välttyä supistuksilta. On siis opittava tekemään enemmän tuloksia vähemmällä väellä, jotta laatu ei kärsi.

Henkilöstösuunnittelu

Tehtäväkokoonpanon suunnittelu on yksilön kannalta mielenkiintoista, mutta vasta siirryttäessä henkilöstösuunnitelman laatimiseen alkaa toden teolla ”polttaa” – siinähan lopultakin ratkeaa, kenen nimi millekin tehtäväriiville merkitään ja ketkä lähtevät etsimään uutta ratkaisua muutoseskusteluiden kautta.

Maanpuolustuskorkeakoulun henkilöstösuunnitelma laaditaan valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti. Suunnitelma tehdään esimiestyönä, ja siinä pyritään ottamaan huomioon kesällä tehdyn hakukkuuskartoituksen tulokset. Suunnitelma julkaistaneen aivan syyskuun lopussa, jotta siihen saadaan sisällytetyksi viikoilla 38 ja 39 pidettävien valtakunnallisten koordinoitukokousten vaikutukset.

Infrastrukturi

Santahaminan kampuksen rakennuskanta on vuoden 2012 tilanteessa hyvässä kunnossa ja hyvin varusteltu. Olemme vastikään saaneet valmiiksi kaikkia opetustiloja koskeneen mittavan projektin, jolla opetustilojen varustelu saatettiin asian- ja ajanmukaiseksi. Vain yksi puuttuu: ydintoimintojen lopullisen keskittämisen Santahaminan mahdollistava uudisrakennus on vielä toteutuksensa alkutaipaleella.

Uudisrakennuksen bruttopinta-ala tulee olemaan noin 6 500 neliometriä, joista saadaan varsinaisia hyötyneliöitä noin 4 700. Talon hinnaksi

”

Ohjauksen suhteen on odotettavissa sekä toimintojen selkeytymistä että mahdollista turbulenssia.

on arvioitu noin 16,5 miljoonaa euroa, kun se siioittuu Santahaminassa kampuksen tulotielle niin sanotulle vanhan K-kaupan tontille. Uudisrakennuksen tärkeimmät toiminnot ja käyttäjät ovat:

- Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto, joka muuttaa rakennukseen kaikkiaan neljästä erillisestä, nykyisestä toimipaikastaan
- Puolustusvoimien Kansainvälinen Keskus
- Sotatekniikan laitos
- monikäyttöistä majoitustilaa 70–140 hengelle
- iso yleisöauditorio, muita yhteiskäyttöisiä opetustiloja sekä sotilaskoti

Tätä luettaessa rakennuksen suunnittelu-urakan EU-kilpailutus on juuri päättynyt ja menossa on suunnittelijan valinta. Suunnittelu alkaa jo tänä syksynä ja jatkuu pitkälle ensi kevääseen. Jos kaikki etenee edelleen suotuisasti, rakentaminen alkaa näkyä Santahaminassa vuoden 2013 syyskesällä tai viimeistään syksyn 2013 aikana. Tämä on välttämättömyys, jotta rakennus on valmis vastaanotettavaksi aivan vuoden 2014 lopussa, jolloin puolustusvoimauudistus on saatettu kokonaisuudessaan käytäntöön.

Sotamuseossa edessä on myös iso infrastruktuurien muutosurakka, joka kattaa sekä päänäyttelytilojen että varastotilojen ja -järjestelyiden uudistamisen. Tähtäin päänäyttelyn osalta on asetettu siten, että valmista on viimeistään puolustusvoimien juhliessa sadatta vuottaan vuonna 2018.

Lopuksi

Suunnitteilla oleva puolustusvoimauudistus pannaan Maanpuolustuskorkeakoulussa käytäntöön pala palalta mentäessä kohti vuodenvaihdetta 2014–15. Monia edellä lueteltuja yksityiskohtia viilataan matkan varrella, mutta muutoksen suuntaan ei ole näköpiirissä lehmänkäänköksiä.

Uudistukseen kuuluvalla toimintojen keskittamisellä sekä luodaan uutta voimaa että vapautetaan resursseja. Samalla tulee vahvistetuksi Maanpuolustuskorkeakoulun perustamisen yli 20 vuotta sitten asetettu kulmakivi: tutkimuksen ja opetuksen keskittäminen Santahaminan.

Maanpuolustuskorkeakoulu puolustusvoimauudistuksessa (ja vähän muussakin)

Tämän aukeaman tietolaatikoissa esitellään sekä puolustusvoimauudistukseen varsinaisesti kuulumattomia muutoksia että uudistukseen liittyviä organisaatioiden ja tehtävien lakkautuksia. Kaikki asiat kietoutuvat kuitenkin toisiinsa sekä niille asetettujen tavoitteiden – yleensä toiminnan tehostaminen ja säästöjen aikaansaaminen – sekä suunnittelu- ja toteutustyön tekijöiden kannalta: töitä riittää nyt jokaiselle ja useimmille ihan liian kanssa...

Maanpuolustuskorkeakoulu 1.9.2012

Maanpuolustuskorkeakoulun Opintoasianosasto on huolehtinut pitkällä kansainvälisillä kursseilla opiskelleiden puolustusvoimien henkilöiden hallinnoinnista. Tämä tehtävä siirtyy 1.1.2015 lukien Puolustusvoimien Palvelukeskukselle.

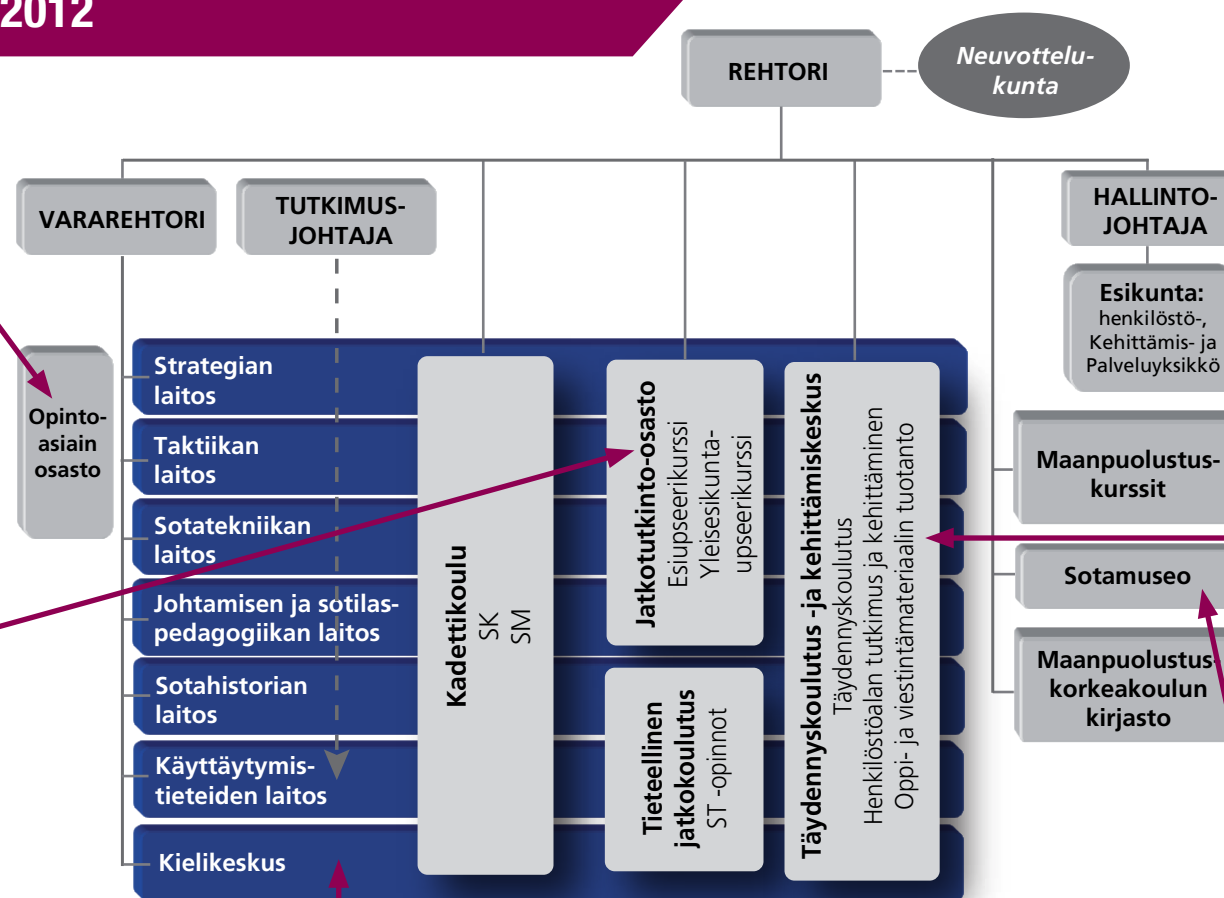
Maanpuolustuskorkeakoulun Jatkotutkinto-osasto käynnisti jatkotutkinnon uudistuksen suunnittelun jo ennen puolustusvoimauudistuksen toimeenpanon alkamista. Uudistuksen pääjuuret ovatkin uudessa tutkintorakenteessa, jonka ensimmäiset sotatieteiden maisterit tulevat jatkotutkinnon suoritusikään vuoden 2015 paikkeilla.

Uusimuotoisessa jatkotutkinnossa eriytetään toisistaan nykyiset esipuseeri- ja yleisesikuntaupseerikurssit. Uudistettu YEK on jatkossakin kaksivuotinen sotatieteellinen jatkotutkinto. Sinne pyritään pääsykokeen kautta.

Esiupseerikurssi lyhenee uudistuksessa noin puoleen nykyisestä ollen jatkossa noin 5 kk.

Maanpuolustuskorkeakoulun Käyttäytymistieteiden laitos lakkautetaan 1.1.2014 lukien. Tuoloin laitoksen pääosat (noin 15 virkaa) siirtyy tehtävineen osaksi perustettavaa Puolustusvoimien Tutkimuslaitosta ja muodostavat sen "Henkilöstön toimintakykysektorin" rungon. Suunnitelman mukaan tutkimuslaitokseen siirtyvä henkilöstö jää nykyisiin toimitiloihinsa Tuusulaan.

Sotilassosiologian professorin virka siirretään samassa yhteydessä emo-MPKK:uun sen Johtamisen- ja sotilaspedagogian laitokseen.

Maanpuolustuskorkeakoulun Täydennyskoulutus- ja kehittämissentrum lakkautetaan 1.1.2015 lukien. Tuoloin yksikön täydennyskoulutustehtävät siirtyvät pääosiltaan emo-MPKK:n vastuulle.

Tuotanto-osaston pääosat siirtyvät Tuusulaan ja perustavat siellä Puolustusvoimien palvelukeskuksen "Oppimis- ja kuvapalvelut" -toimialan.

Kehittämissosaston pääosat siirtyvät myös osaksi Puolustusvoimien palvelukeskuksen "Tiedon hallintapalvelut" -toimialaa. Heidän työpisteensä osalta ratkaisussa on vielä avoimia osia, mutta ainakin osa henkilöstöstä jatkaa Tuusulassa.

Kaiken kaikkiaan niin Puolustusvoimien Palvelukeskuksen osien sijoittumisen osalta kuin Tuusulan Taiselukoulun tilojen käytön osaltakin suunnittelu on vielä kesken.

Maanpuolustuskorkeakouluun kuuluvassa Sotamuseossa on käynnissä varsinaiseen puolustusvoimauudistukseen kuulumattomana, mutta sen yleisiin päämääriin liittyvänä ja samaan aikaan tapahtuvana työnä, koko virallista sotamuseokenttää koskeva uudistus.

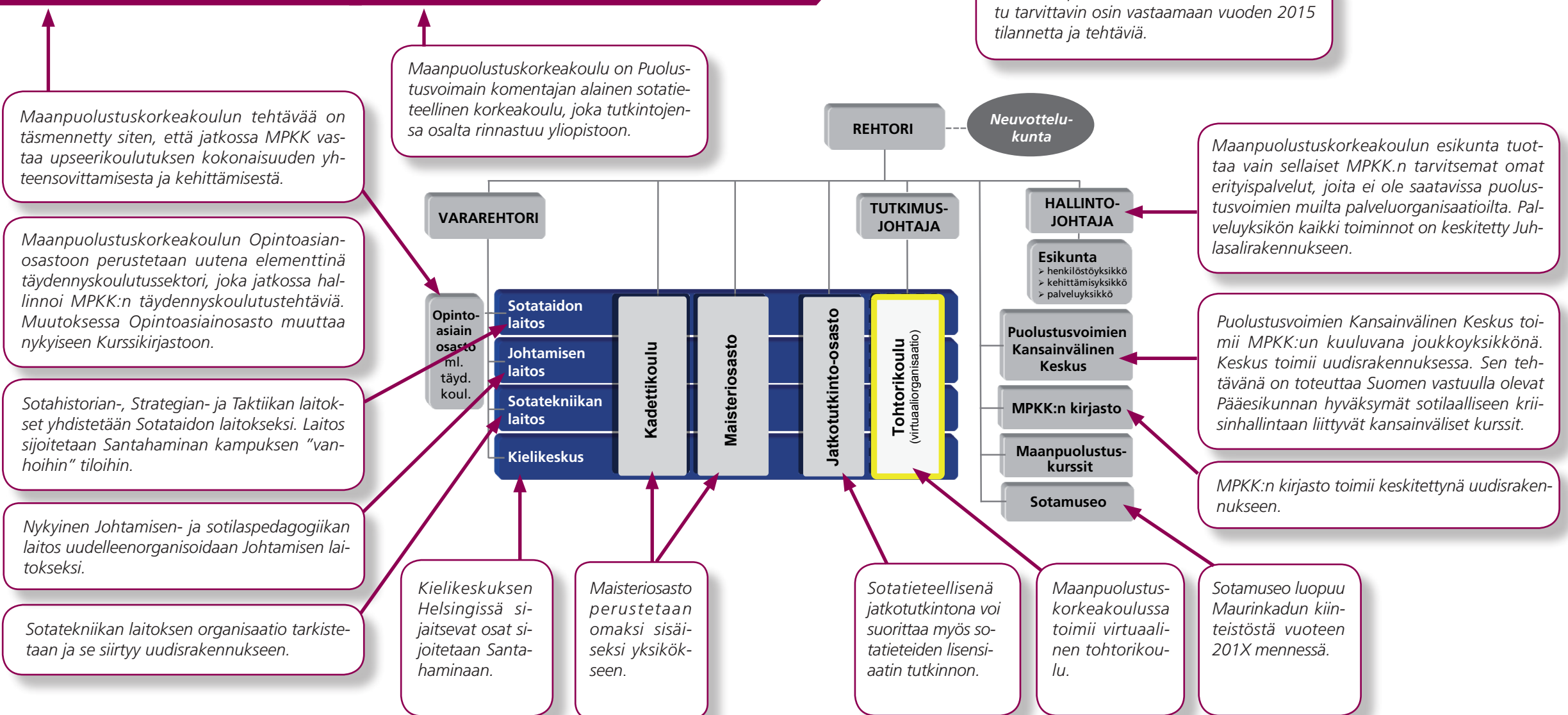
Uudistuksessa asemoidaan sotamuseotoiminnan johto- ja ohjaussuhteet uudelleen ja tiivistetään puolustushaara- ja aselajimuseoiden kanssa tehtävää yhteistyötä. Tavoitteena on parempi vaikutavuus toimintaa terävöittämällä ja aktivoimalla.

Samaan kokonaisuuteen liittyy Sotamuseon oman toiminnan ja toimitilojen kehittäminen.

Maanpuolustuskorkeakoulu puolustusvoimauudistuksessa

Tämän aukeaman tietolaatikoissa esitellään puolustusvoimauudistuksen toimeenpanoon liittyviä muutoksia Maanpuolustuskorkeakoulun toiminnassa. Muutokset astuvat voimaan pääosin 1.1.2015 lukien, mutta joiltakin osin voidaan tehdä perustelluista syistä muunkinlaisia ratkaisuja – ainakin ennakoivia. Yhteinen suunnittelu alkaa joka tapauksessa heti kuluvana syksynä – jos ei ole jo käynnissä...

Maanpuolustuskorkeakoulu 1.1.2015

180 0000 sanaa, 900 sivua, 500 valokuvaa, 30 karttaa
– *Santahamina-kirjasarjan toimittaminen*

TEKSTI: Jarmo Nieminen, KUVAT: Jarmo Niemisen kokoelma

Vuosina 2007–2012 Maanpuolustuskorkeakoulu kustansi kolmiosaisen Santahaminan historiasta ja luontoarvoista kertovan kirjasarjan. Sarjan ensimmäisen osan, *Santahamina – Viaporin linnoituksen itäinen lukko*, kirjoitti majuri **Marko Nieminen**. Kirja perustui hänen vuonna 2003 Sotahistorian laitokselle laatimaan opinnäytetyöhönsä *Santahamina – Kehittyminen sekä sotilaallinen merkitys Ruotsin ja Venäjän vallan aikana*. Kirjan kuvituksen ja toimittamisen teki allekirjoittanut, silloinen Sotahistorian laitoksen johtaja, everstiluutnantti **Jarmo Nieminen**. Kommentaja **Kari Merilä** taittoi kirjan.

Sarjan seuraavien kirjojen julkaisemista tavoiteltiin Santahaminan varuskunnan 200-vuotisjuhlille syksyksi 2009. Santahaminan luonto- ja kulttuuriarvoja käsittelevän kirjan, *Santahamina – Sotilassaaren luontoaarteet*, tekemiseen osallistui kahden vuoden ajan 13 biologia, geologia, luonnontieteilijää ja historiantutkijaa, 13 valokuvaajaa Helsingin Luontokamerat ry:stä ja noin 30 muuta avustajaa. Toimin itse kirjoitus- ja kuvausryhmän johtajana sekä kirjan toimittajana. Kirjoittajilla ja kuvaajilla oli kaikille annettu sama kysymys pohdittavaksi: miksi Santahamina näyttää siltä, miltä se näyttää?

Vastaukset esiteltiin kirjan sivuilla sanoin ja kuvin. Selvisi, että luonto- ja kulttuuriarvot

ovat säilyneet, syntyneet ja monimuotoistuneet 200-vuotisen venäläisen ja suomalaisen sotilashallinnon ansiosta. *Sotilassaaren luontoaarteet* julkaistiin Helsingin Sanomatalolla 27.8.2009 satojen kutsuvieraiden ja seuraajien kummastellessa Sanomatalon sotilaallista ilmettä ja menoa. Ylipormestari **Jussi Pajunen** avasi Santahaminajuhlat ja saaresta kertovan, laajan 150 m² kuva-pinta-alaisen valokuvanäyttelyn.

Rytmiästä visuaalisuutta

Kuvallinen viestintä oli Santahamina -kirjasarjassa tärkeässä asemassa. Haluttiin, että Maanpuolustuskorkeakoulu julkaisee uudentyyppisiä kirjoja, jotka eivät ole ohjesääntömäisiä. Noin puolet kirjojen sivupinta-alasta varattiin valokuville, kartoille ja piirustuksille. Ensimmäinen kirja oli perinteisempi historiallinen kronologia, mutta kirjan kertomus toistettiin kirjan toimittajan laatimana kuvakertomuksena Santahaminan historiallisista kohteista. Toinen ja kolmas kirja rakennettiin aihepiireittäin kootuiksi artikkelisarjoiksi.

Suurena haasteena oli aluksi, että miten visuaalisesti näyttäivät kirjat tehdään. Osaamista Maanpuolustuskorkeakoulusta ei tuntunut löytyvän. Sitä piti hakea siviilistä ja Pääesikunnasta. Sotahistorian laitoksen julkaiseman *Porkkala*-teoksen graafisen ilmeen suunnittelija **Timo Saramaa** oli

auttanut jo aiemmin ongelman hahmottamisessa ja ratkaisemisessa. Santahaminan asuinkerrostalo C 6:n ”kellaristudiossa” haettiin inspiraatiota *Porkkala*-kirjan taittoon lukuisin illoin ja öin vuosina 2006–2007 Timon tapaillessa akustisella kitaralla Beatlesien rytmejä. Kari Merilä soitteli saksofoneja. Santahamina III -kirjan graafisen ilmeen suunnittelija ja taittaja **Jussi Leppänen** haki rytmit **Patricia Barberan** rauhallisesta bluesista ja jazzista.

Kaikissa kirjoissa graafikon osallistuminen kirjan tekemiseen jo sen ideointivaiheessa oli hyvin tärkeää. Kirjoille tehtiin taitto, jossa nousut, laskut ja tahdit seurasivat toisiaan. Kirjan rytmikkyys sai

visuaalisesti havaittavan ilmeen. Kirjalle tehtiin sivu-, aukeama- ja lukukohtainen esitaitto sekä koko kirjalle esineellinen muoto ja koko. Samainen rytmi ohjasi myös kirjoittajia.

Saagan sotaharjoitusmainen päätös

Samanaikaisesti *Sotilassaaren luontoaarteiden* sivussa tuli toimittaa vuosina 2005–2009 reserviläis- ja maanpuolustuslehdissä julkaisemani artikkelit Santahaminan historiasta 1900-luvun alusta 1940-luvun loppuun. Santahamina sarjan kolmannen osan, *Santahamina – Sinivalkoinen saari*, tekemiselle tarjoutui lopulta seesteisemmät hetket kirjan tekijän siirtyessä reserviin. Marraskuussa 2011 allekirjoitettiin varsinainen voimaan jäänyt kustannussopimus Santahaminan 1900-luvun alun historiakirjan kirjoittamisesta ja toimittamisesta.

Kesken kirjan tekemisen maaliskuussa 2012 päätettiin kustantajan toivomuksesta muuttaa kirjan painopiste 1900-luvun alun tapahtumista uudempaan aikaan. Jo esitaitettu kirjan alkuosa ja kirjan valmis käsikirjoitus joutivat romukoppaan. Muutokset osoittautuivat kirjan tekijälle melko työläiksi, suorastaan sotaharjoitusmaisiksi: keskimääräinen työaika oli kymmenen tuntia viikon jokaisena päivänä, arkena ja pyhänä. Tosin harjoituksen kesto oli aika pitkä – noin 30 viikkoa.

Todellista verkostotyöskentelyä

Kirjojen toimittamisessa korostui verkostotyöskentely. Sosiaalinen media oli tärkeä tiedonvälitysfloorumi. Kolmannen kirjan tekemiseen osallistuneiden henkilöiden määrä kohosi jo yli sadan. Verkko-ohjelmilla hallinnoitiin tiedostoja. Kuvaohjelmilla arvioitiin valokuvia ja luotiin kuvapankkeja. Facebookin ja eri alojen keskusteluforumien kautta tavoitettiin lukuisia uusia oman alansa asiantuntijoita perinteisten osaajien lisäksi. Kirjan kuvastot, tekstiversiot ja niiden käsittely tapahtuivat verkkokovalevyllä olevan aineiston avulla hajautetun työskentelyn mahdollistamiseksi.

Kirjan toimittamisen loppuhetkillä yhteistyö onnistui yhden iltapäivän, yön ja aamun aikana mutkattomasti, vaikka kirjan kirjoittaja työskenteli Örössä, taittaja Kemiönsaaren Taalintehdäillä, oikolukija Espoossa, kustannustoimittaja Santahaminassa ja painotalo Juveneksen edustaja Saarijärvellä. Vuoden 2012 aikana kirjan tekeminen ei olisi ollut mahdollista ilman internetiä ja sen mahdollistamaa verkostotyöskentelyä.

Nähdään kirjamesseilla!

Santahamina-kirjasarjan tekemisen yhtenä tarkoituksena oli kehittää Maanpuolustuskorkeakoulun julkisuuskuvaa luomalla julkaisuja myös päälukijakunnan ulkopuolelle. Kirjasarjan toimintuustyöhön liittyi alusta alkaen kirjan ennakkomainonnan valmistelu, tarvittavan esittelymateriaalin tekeminen, ilmoitusten, haastattelujen ja esittelyjen valmistelut sekä Maanpuolustuskorkeakoulun osallistuminen Helsingin kirjamesseille.

Santahamina – Sinivalkoinen saari jatkaa samalla linjalla. Nähdään lokakuussa Helsingin kirjamesseilla!

INFO

Santahamina – Sinivalkoinen saari ilmestyy 6.9.2012.

Tilaus- ja hintatiedot löydät osoitteesta www.mppk.fi. Jarmo Nieminen esiintyy Helsingin kirjamesseilla Eino Leino -lavalla perjantaina 26.10. klo 16:00. Muista myös tarkistaa Maanpuolustuskorkeakoulun myyntipisteen 6f84 ohjelma ennen messuja!

Muutoksen tuulia Sotatieteiden päivillä

Seitsemännet Sotatieteiden päivät järjestettiin Maanpuolustuskorkeakoulussa 23.–24.5.2012. Kaksipäiväisen tapahtuman teemana oli muutos, jota käsiteltiin ensimmäisenä päivänä kansainvälisten asiantuntijoiden voimin ja toisena päivänä pääosin kotimaisten tutkijoiden johdolla. Päiville osallistui tällä kertaa yli 250 sotatieteistä kiinnostunutta kävijää.

Tapahtuman yleisjärjestelyt keräsivät kiitosta yleisöltä. Sotatieteiden päivät sai yli 100 palautearvioinnin perusteella yleisarvosanan 4,3 asteikoilla yhdestä viiteen. Eniten yleisöä kiinnosti operaatiotaidon ja taktiikan sekä strategian työryhmät. Muut ryhmät keräsivät melko lailla tasavertaisesti kiinnostuneita kuulijoita.

Tarjontaa oli jopa niin paljon, että esitelmien päällekkäisyys aiheutti osalle kuulijoista päänsäryä. Myös samaan aikaan muissa tehtävissä olleita kadetteja kaivattiin yleisön vahvistukseksi.

Jyri-Petteri Arosta Vuoden Tietoturvapääällikkö

Maanpuolustuskorkeakoulun tietoturvapääällikkö **Jyri-Petteri Aro** sai ensimmäistä kertaa jaetun Vuoden Tietoturvapääällikkö -tunnustuksen. Palkinto luovutettiin Arolle huhtikuussa ICTexpo Helsinki 2012 -messujen yhteydessä.

Kilpailun järjesti Tietoturva ry. Kilpailun avoin ehdokasasettelu oli käynnissä tammikuusta huhtikuun alkuun saakka ja ehdotuksia saatiin laajasti niin yksityismaailman kuin valtiohallinnon edustajista. Valinnan tehnyt yhdistyksen hallitus nimesi Aron ansioksi erityisesti laajan ja monipuolisen toiminnan organisaation tietoturvan parantamiseksi.

Kilpailun tarkoituksena on edistää suomalaista tietoturvaosaamista ja sen arvostusta sekä kannustaa tietoturva-alan ammattilaisia kehittämään työssään.

Emeritusprofessori Juntunen teoksia julkaistiin Kiinassa

Emeritusprofessori **Alpo Juntunen** osallistui Sotatieteiden Tutkimussäätiö ry:n tukemana kahden teoksensa julkaisutilaisuuteen Kiinan kansantasavallassa.

Virassa ollessaan Juntunen tuotti Maanpuolustuskorkeakoululle teokset *Itään vai länteen? Venäjän vaihtoehdot* ja *Venäjän imperiumin paluu*, joiden kiinnostuneet käännökset Kiinan asevoimien kustantamo julkaisi 3.6.2012.

Teosten julkaiseminen kiinaksi on merkittävä tunnustus sekä emeritusprofessori Juntuselle että Maanpuolustuskorkeakoulun tieteelliselle julkaisutoiminnalle.

VÄITÖKSIÄ

Ensimmäinen ulkomaalainen sotatieteiden tohtoriksi

Ruotsin puolustusvoimien palveluksessa toimiva komentaja **Marcus Mohlin** väitteli sotatieteiden tohtoriksi Maanpuolustuskorkeakoulussa 26.3.2012. Väitöskirja *The Strategic Use of Military Contractors. American Commercial Military Service Providers in Bosnia and Liberia: 1995–2009* julkaistiin Strategian laitoksen julkaisusarjassa.

Mohlin keskittyy väitöksessään erityisesti amerikkalaisiin, kaupallisiin sotilaallisten palveluiden tuottajiin Bosniassa ja Liberiassa vuosina 1995–2009. Teoksessa todetaan, että kaupallisten sotilaallisten palveluiden tarjoajilla on viisi eri strategista roolia, jotka mahdollistavat Yhdysvaltojen hallituksen vallankäytön ja vaikuttamisen hienovaraisella sekä tehokkaalla tavalla.

Mohlin on ensimmäinen ulkomaalainen, joka on väitellyt Maanpuolustuskorkeakoulussa sotatieteiden tohtoriksi. Suomi on ainoa Pohjoismaa, josta valmistuu sotatieteiden tohtoreita.

Erikoisupseerista sotatieteiden tohtori

Insinööriajuri, filosofian lisensiaatti **Esa Lappi** väitteli sotatieteiden tohtoriksi Maanpuolustuskorkeakoulussa 20.4.2012. Väitöskirja *Computational Methods for Tactical Simulations* julkaistiin Taktiikan laitoksen julkaisusarjassa.

Väitöksessä keskitytään tietokoneavusteisen simuloinnin laskennallisiin menetelmiin, joita voidaan käyttää taktisen tason sotapeleissä. Työn keskeisiä tuloksia ovat todennäköisyypohjainen lähestymistapa, sitä hyödyntävä joukkueen tason jalkaväen tulen -malli, epäsuoran tulen -malli ja operaation onnistumistodennäköisyyden arviointimenetelmä. Tuloksia voidaan hyödyntää taktisten ja teknisten vaihtoehtojen vertailussa.

Mäkitalo väitteli jugoslavalaisesta sotataidosta

Everstiluutnantti **Janne Mäkitalo** väitteli sotatieteiden tohtoriksi Maanpuolustuskorkeakoulussa 25.5.2012. Väitöskirja *Partisaanisodasta alueelliseen puolustusjärjestelmään – Jugoslavalaisen sotataidollisen ajattelun kehittyminen toisen maailmansodan jälkeen* julkaistiin Sotahistorian laitoksen julkaisusarjassa.

Väitöksen mukaan jugoslavalaisen sotataidollisen ajattelun kehittymiseen on vaikuttanut voimakkaasti länsibalkanilaisen sotataidon historian kokemukset. Puolustusratkaisu lähti omista kansallisista lähtökohdistaan, mutta siihen sulautettiin hyviksi sekä menestyksekkäiksi koettuja ulkomaisia elementtejä sekä vaikutteita. Ratkaisua perusteltiin monipuolisilla poliittisilla, ideologisilla, teoreettisilla, historiallisilla sekä nykyaikaisilla sotataidollisilla argumenteilla. Tuloksena oli omalaatuinen, jugoslavalainen sotataidollinen ajattelu.

MILjazz viihdytti Santahaminassa 14.6.2012

Yli 1 700 kuulijalle esiintyivät Savon Sotilassoittokunta, Kaartin Soittokunnan Big Band solistina **Emma Salokoski**, Puolustusvoimien Varusmiessoittokunnan Show Band solistina **Pete Parkkonen**.

TEKSTI: Mika Hyytiäinen & Aki Aunala, KUVA: Lisa Hentunen

SOTILASPROFESSORIT HAASTATTELUSSA

Suomen kolme ensimmäistä sotilasprofessoria nimitettiin virkoihinsa keväällä 2012. Tässä kolmiosaisessa juttusarjassa sotilasprofessorit vastaavat kukin vuorollaan ja omalla tyylillään heille esitettyihin kysymyksiin.

Osa 1/3 Insinöörieversti Mika Hyytiäinen

1. Kuka olen?

– Aloitin pioneeritaktiikan kehittämistyön linnoittamisesta tultuani Kadettikouluun opettajaksi kaksikymmentä vuotta sitten. Tämä polku vei diplomityön kautta *Linnoittamisopas 2:n* laadintaan ja Pioneeritoiminnan johtamislaitteen (PionJohla) kehittämiseen, joka lopulta muutti pioneerialan koko käsitteistön vajaan kaksi vuotta sitten.

Osaamispuutteeni maastotietojen käytössä vei tohtoriopintoihin. Tohtoriopinnot johtivat teoksiin *Taistelun kuvat 2020* ja *Aktiivinen taistelu 2025*, joilla on ansionsa maavoimien uudessa taistelutavassa. Väittelyn jälkeen toimin Pääesikunnassa. Verkostopuolustus laajensi siten osaamistani tiedon hallinnassa aina ensimmäiseksi pääarkkitehdiksi saakka.

Tavallaan olen elänyt tulevaisuudessa yhtämittaisesti nyt kaksi vuosikymmentä. Professoreuri on tälle polulle jatkumoa, muttei missään nimessä päätepiste omassa tutkimisessa.

2. Miltä tuntuu olla Suomen ensimmäinen sotilasprofessori?

– Hetki, jolloin doktriini muuttuu näin paljon kuin nyt, on ainutlaatuinen. Se, että saa työksensä tutkia sotimisemme ydintä juuri tällä hetkellä, tuntuu valtavan hienolta. Esikuvani eversti **Valo Nihtilä** (1896–1973) on minusta alan ensimmäisiä sotilasprofessoreja, vaikka sotilasprofessorin titteli toki keksittiin vasta hiljattain. Tavallaan saan taas kerran avata uusia uria, mutta esikuvien ladunpohjat erottuvat vielä.

Arvostan sotilasprofessorin nimitystä todella korkealle. Juuri nyt en itse haluaisi tehdä mitään muuta.

3. Miten kyseinen toimi poikkeaa aikaisemmasta virastasi?

– Olin viimeksi Puolustusvoimien Teknillisen Tutkimuslaitoksen johtajana, kokonaisvastuulla ja työnantajatehtävissä. Vaikka paikka oli monin tavoin tutkimuksen karkkikauppa, pääosa työstä meni hallinnon lisäksi sinänsä tärkeiden tutkimusten rakenteiden, kuten osaamisverkostojen kehittämiseen. Uskon, että minulla on annettavaa myös tältä kannalta, tunnen muun muassa uuden Puolustusvoimien Tutkimuslaitoksen doktriinikeskuksineen aika hyvin jo ennen sen syntymistä.

Olin paikalla, kun nykyinen rehtorimme nimettiin ensimmäiseksi taktiikan professoriksi, ja osaltani rakensin yhteyttä taktiikan tutkimusryhmästä suoraan operatiiviseen osastoon – ehkäpä muutos ei ole ihan valtaisa. Olen myös palvellut Taktiikan laitoksen dosenttina vuoden 2004 alusta, joten ote on toivottavasti säilynyt niin tutkimiseen, opettamiseen kuin tutkimustöiden ohjaamiseenkin.

4. Uskotko, että sotilasprofessorin nimike aiheuttaa etäisyyttä tiedeyhteisössä vai päinvastoin?

– Voisiko olla kirurgian professori ilman näyttöjä leikkaussalista? Koska sotataito on koulumme ytimessä, minusta on luontevaa, että siinä toimijalta edellytetään myös sotilaallista uskotavuutta. Oletan, että myös oppilaat arvostavat tätä. Uskallan tarvittaessa olla eri mieltä, enkä ohjaudu valmiiden johtopäätösten mukaisesti. Kannan toisinajattelijan ja rakentavan kriitikon leimaa, mistä olen erityisen ylpeä.

Minulle on tullut paljon ”akateemisiakin” kyselyjä uudesta professuurista, kaikki tähän saak-

ka positiivisia. Sana ”sotilas” professorin edessä kuvaa minusta sitä, että olemme tulossa tieteenalalla tavallaan aikuisiksi. Muiden suhtautumiseen tieteessä vaikuttaa eniten se, mitä tekee ja saa aikaiseksi, ei niinkään se, mitä edustaa. Mutta tunnistan haasteen.

Professorina teen tiedettä kuten muutkin alalla, mutta tiedon intressit johdan puolustusvoimien tarpeista. Julkaisukanavista pidän tärkeimpänä sisäisiä kanavia tulosten vaikuttavuuden takia. Jokaisesta tutkimuksesta pystyy kuitenkin julkaisemaan jotakin myös laajemmalle tiedeyhteisölle.

5. Miten kadettien kanssa toimitaan, kutsutaanko sotilasprofessoria sotilasarvolta vai akateemiselta arvolta?

– Haluaisin minua kutsuttavan professoriksi, koska se kuvaa työtäni. Toivon, että saan mainetta jalat maassa olevana, selvää kieltä puhuvana, käytäntöön sitovana ja helposti lähestyttävänä. Aion esiintyä pääosin villapaidassa, sillä kravatti ahdistaa ajatteluani. Rakastan väittelyä ilman heraldista induktiota, koska vastakkainasettelusta voi aina oppia. Jos äskeinen kuulosti tiedelatinalta, selvitelkää tämä tieteellisen negation peruskäsite väittelyn pohjaksi.

6. Mitä toivot saavuttavasi Suomen ensimmäisenä sotilasprofessorina?

– Toivon jättäväni jälkeni sotataidolliseen ajatteluun. Kun uudistuksen jälkeen meillä on ”soiva peli”, haluan olla säveltämässä sille uutta musiikkia. Mahdollisuus tähän on verrattavissa 1950–60-lukujen vaihteeseen. Haluan kannustaa upseereita tutkimaan työotteeseen. Itse olen koko urani ajan tutkinut ”oikeita” töitä tehdessäni ja tehnyt oikeita töitä tutkiessani. Olen

itse panostanut erityisesti tutkimusteni vaikuttavuuteen, akateemisten vertaisarviointimeriittien kustannuksella.

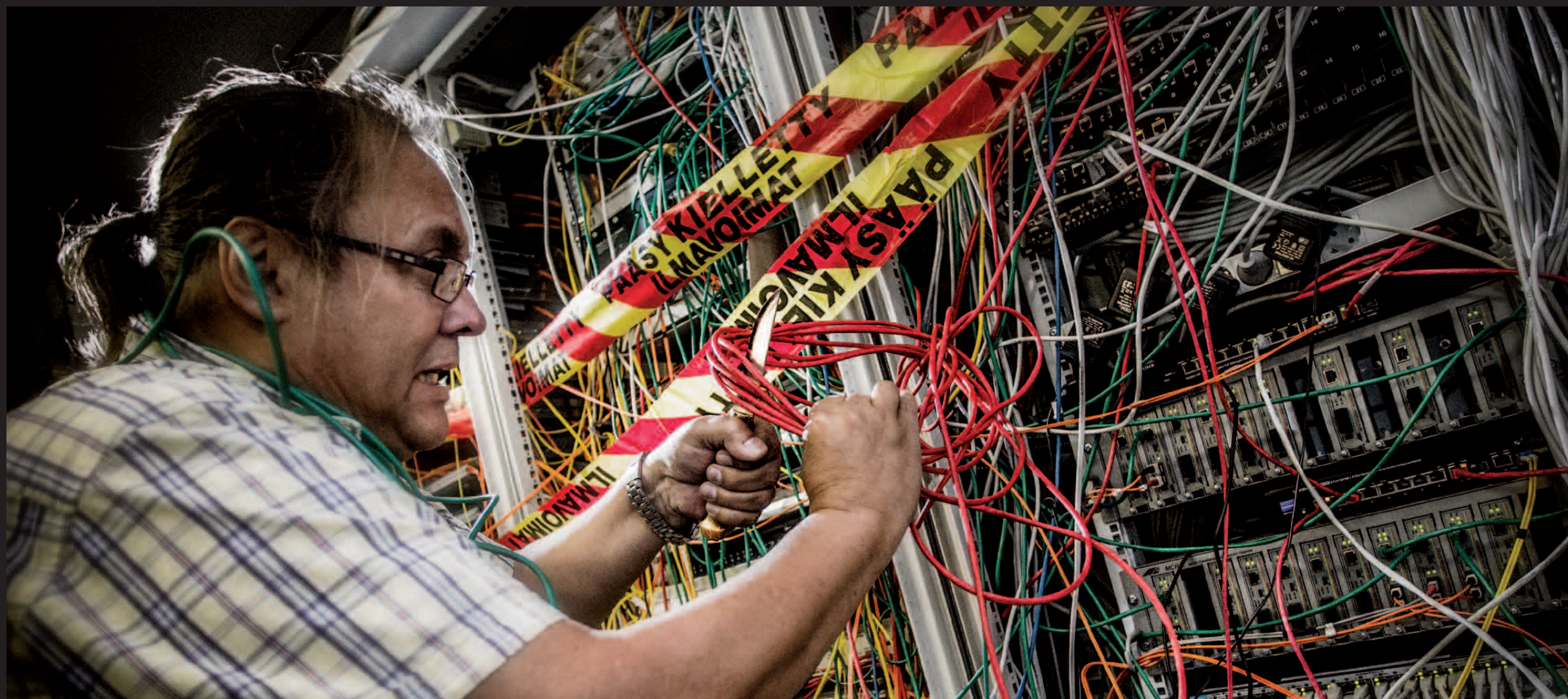
Toivon pystyväni niputtamaan tutkimusaiheita tutkimusryhmiksi siten, että saamme yhdessä vastauksia isompiin kysymyksiin ja pääsemme pidempijänteiseen kumuloituvaan työhön. Pääesikunnan tasolla muutos on jo tapahtunut, mutta se on vielä jalkauttamatta koulussamme.

Uskon, että jokainen haluaa paitsi oppia opin-
näytteensä avulla tutkimusta myös vaikuttaa. Itselleni diplomityöstä työstämäni opas ja tietojärjestelmä olivat arvokkaita edelleen motivoijia. Opin-
näytetyöllä pitää olla tarkoitus muillekin kuin sen kirjoittajalle.

7. Minkälaisena akateemisena oppilaitoksena näet Maanpuolustuskorkeakoulun viiden vuoden päästä?

– Suomalainen käsitys sodasta puolustusvoimien ensimmäisen tehtävän valossa alkaa olla Euroopassa varsin harvinainen. Koska oma oppilani kohdentuu tähän, uskon että tässä olemme yksi johtavista Turkin kanssa. Yleisemmin en tällaiseen statukseen usko, riittää kun vilkaisee resursseja.

Ruotsin ja Norjan kanssa olen aiemminkin tehnyt yhteistyötä, ja uskon pohjoismaiseen yhteistoimintaan enemmän kuin keskinäiseen kilpailuun: yhdessä saatamme olla jotakin isompaa. Vahvuutenamme on varsin korkealle koulutettu, akateemisuuttakin ymmärtävä upseerikunta sekä ehdottomasti maailman kärkeiluokan viranomaisyhteistyö, jolla meillä on mahdollisuuksia nousta maailman huipulle saakka.

"Tuho tulokoon tietoverkkoon, piru PC:nsä periköön"

Tietotekninen parku maalaisjärjelle

– eli pohdintaa siitä, miten pärjäämme uudistuspaineissa

Huolestuttaa, että tietotekniikan todetaan olevan se tekijä – ainakin joissakin keskusteluissa mainittuna – jonka perusteella henkilöstöä voidaan vähentää puolustusvoimissa. Tulevaisuuden puolustusvoimillahan on automatisoidut järjestelmät ja Palvelukeskus ja keskitettyä sitä sun tätä, joten henkilöstön työpanosta ei juuri enää tarvita. Kone korvaa ihmisen ja Terminator-elokuvat materialisoituvat nykypäiväksi. Mekaaniset kädet tarjoavat palveluja ja huutoon vastaa tietotekninen kaiku, joka toteuttaa tarvitsemasi palvelut ilman minkäänlaista kontaktipintaa toiseen ihmiseen. Kuulostaako tutulta?

Tämänkaltaisen visionäärien luoma maailma olisi varmasti jopa täysin toteuttamiskelpoinen, mikäli jokainen loppukäyttäjä olisi Linux-, Ubuntu-, Mac-, Server08-, Lotus-, Ms-... ja vaikka mikä osaa. Taitaja, joka aidosti ymmärtäisi aina, ”mistä vivusta vetää”, kun ongelmia tulee eteen. Tilanne nyt kuitenkin on sellainen, että loppukäyttäjä kahlaa suossa yrittäessään etsiä ohjeita loputtomasta puolustusvoimien normiston, yhteisten työtilojen, paikallisten kansioiden ja Tornio-portaalin ohjeistuksesta. Kun ohjeita ei tuskaisista etsinnöistä huolimatta löydy, soittaa loppukäyttäjä tukipalveluun vain saadakseen sieltä vastauksen: ”Aijaa, etkö ole huomannut, kun juuri tuosta asiasta informoitiin Tornio-portaalin Valtakunnalliset vika- ja katkостiedotteet -kohdassa viikolla 35?”

Edelleen on kuitenkin olemassa tiettyjä fysiikan lakeja, joita on äärimmäisen vaikea kiistää. Rasakas on painava kantaa, kauas on pitkä matka ja niin edelleen. Maalaisjärki on siis pidettävä matkassa mukana. Eläminen jatkuvan muutoksen tiellä ja tietoteknisten haasteiden piirissä aiheuttaa itse kullekin omat haasteensa, mutta silti uskoisin, että seuraavat esimerkit kertovat siitä, että joskus kannattaisi vaivata omaa päätänsä.

- Henkilökuntaan kuuluva ilmoittaa, että internet ei toimi. Tietohallintoalan (TH-ala) henkilö käy paikalla toteamassa, että hyvinhän tämä toimii. TH-alan henkilö laittoi vielä Internet Explorer -kuvakkeen keskelle työpöytää, jotta se sieltä varmasti löytyy. Uusi aamu koitti ja sama toistui. Siinä sitten hieman kummasteltiin ja kysyttiin muutama tarkentava kysymys. Asia selvisi: toimimattomuus johtui siitä, että kuvaketta kaksoisklikkaamalla internet avautui ja googlen etusivu tuli näkyville, eikä mil.fi -sivusto, joka aikaisemmin oli aina eteen pompsahtanut – siis internet ei toiminut...
- Henkilökuntaan kuuluva ilmoitti, että tietokone ei toimi langattomassa verkossa. Kone tietysti pyydettiin näyttille, jos vaikka siinä olisi selkeästi jokin toimimattomuus tai asennus väärin tehtynä. Hetken konetta tarkasteltuaan TH-alan päivystäjä näytti käyttäjälle koneen kyljessä olevan WLAN (langaton) päälle/pois-nappulan, joka oli pois päältä-asennossa...
- Opiskelijoille suunnatuissa aloitusinfoissa ja opettajien kanssa käydyissä keskusteluissa on toistuvasti mainittu, että auditorioissa olevat langattoman FuNet-verkon radioportit kykenevät samanaikaisesti tukemaan enintään 20 käyttäjää. Tilanne, jossa sata käyttäjää toimii yhtä aikaa langattomassa FuNet-verkossa samassa tilassa, on tekninen mahdottomuus. Infoista ja keskusteluista huolimatta useat opettajat edelleen kehottavat opiskelijoita suorittamaan massahakuja yhtäaikaaisesti verkossa, ja sitten ihmetellään, miksi verkko ”tökkii”...
- Henkilökuntaan kuuluva ilmoitti, että koneella ei pääse HallNet-verkkoon siitä huolimatta, että kaikki kytkennät on tehty oikein. Päivystäjä meni paikalle katsomaan ja hetken konetta tarkasteltuaan kiinnitti huomiota johtoon, joka oli kytketty seinään. Kaapelin liitin oli liitetty vanhaan AV-rasiaan ja varmuuden vuoksi siitä oli vielä vuoltu palanen pois, jotta se oli saatu tungettua paikoilleen. TH-alan päivystäjä antoi sanaakaan sanomatta uuden johdon käyttäjälle ja liitti tämän oikeaan liityntäpisteeseen...
- Henkilökuntaan kuuluva ilmoitti, että koneella ei pääse FuNet-verkkoon. Päivystäjä selvitti hetken asiaa. Kysyttäessä käyttäjältä, ”minkä koneen olet liittänyt FuNet-rasiaan?”, käyttäjä antoi koneen sarjanumeron. Kyseessä oli HallNet-kone, ja käyttäjä ei mitenkään voinut ymmärtää, miksi hän ei päässyt HallNet-koneella internet-verkkoon (mitä oli myös kotona kovasti yrittänyt)...

Yllä olevan kaltaisiin sattumuksiin TH-alan henkilöstö törmää lähes viikoittain, ja ne ovat osiltaan jopa täysin ymmärrettävissä. Usein asiat ovat kuitenkin sellaisia, että työkaverilta kysymällä asia selviääsi hetkessä. Tällaisten sattumusten johdosta tietohallintoalan henkilöstölle tulee usein samanlainen tunne kuin liito-oravalle hakkuuaukean reunalla.

Tutkiva oppiminen käytännössä

TEKSTI: Juha Mäkinen, KUVAT: Puolustusvoimat

Esittelen tuoreen esimerkin avulla, miten Maanpuolustuskorkeakoulun strategiassa painotettuja, luonnostasoisessa pedagogisessa strategiassamme korostettuja tutkivan oppimisen periaatteita on tuoreeltaan sovellettu opetustoiminnassamme. Artikkelijatkaa tämän lehden numerossa 2/2006 käynnistettyä kirjoittelua tutkivasta oppimisesta.

Edellisessä vuoden 2006 tutkivaa oppimista käsitelleessä artikkelissani käytin sovellusesimerkkinä esiupseerikurssin sotilaspedagogiikan opetusta ja sen kenttätutkimusta. Vuosina 2006–2011 erittelin useissa yhteyksissä ja artikkeleissa tätä suomalaista puolustusvoimissakin sovellettavaa tutkivan oppimisen teoriaa ja näkökulmaa, joka on läheistä sukua niin kutsutulle tutkivalle työotteelle.

Toimintakulttuurissamme tämä lähisukulaisuus usein tulkitaan väärin siten, että perinteiseen tutkivan työnotteen julistukselliseen soveltamiseen vedoten väitetään, että olemme jo aiemminkin toimineet tutkivan oppimisen periaatteiden mukaisesti. Tämä ei valitettavasti ole aina ja kaikissa tapauksissa totta.

Kannustan lukemisenkin avulla syventymään siihen, mitä tutkiva oppiminen itse asiassa tarkoittaa.

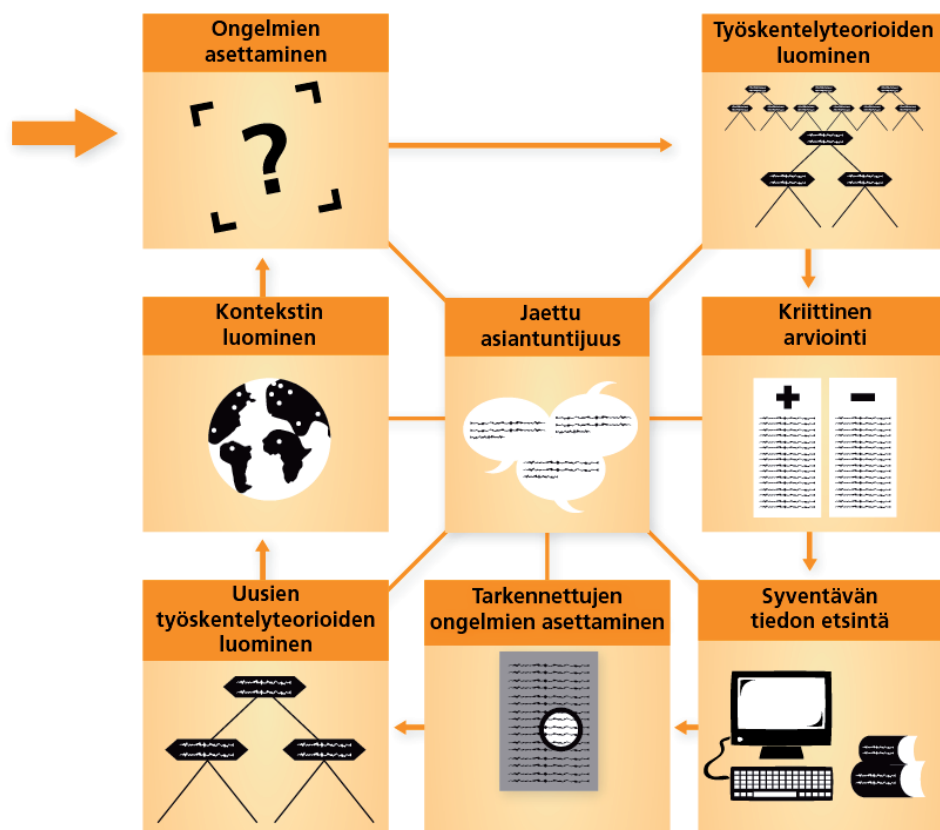
Olen yhdessä kanssatutkijoideni kanssa nelisen

vuotta sitten kiteyttänyt Maanpuolustuskorkeakoulussa vallalla olevan opetuksen mallin ”tädeksi palveluksi” eli tutkivan oppimisen näkökulman mukaisesti ”malliksi A”. Kyseinen malli merkitsee opettajakeskeistä kouluttamista, jossa ”kaikkietävä” opettaja *siirtää* opin tietämättömille kaikenikäisille ”simpuille”.

Esimerkiksi **Kai Hakkaraisen, Marianne Bollström-Huttusen, Riikka Pyysalon ja Kirsti Lonkan** teos *Tutkiva oppiminen käytännössä – matkaopas opettajille* tarjoaa meille kaikille eväitä omien käsitystemme itsearviointiin. Mahdameko edelleen soveltaa liian usein ”mallia A” koulutuksessamme?

Asevelvollisuuden problematiikkaa

Oheinen piirros havainnollistaa tutkivan oppimisen vaiheita etenemistä. Esittelen ohessa tutkivan oppimisen vaiheistusta tuoreen ja aiempaa yhteiskunnallisemman esimerkin avulla.

Tutkivan oppimisen osatekijät.

Tapausesimerkkinäni on 21.–22.3.2012 Suomen Sotatieteellisen Seuran aloitteesta järjestetty uusimuotoinen asevelvollisuusseminaari, Asevelvollisuuden tulevaisuus, jonka valmistelut käynnistettiin virallisesti lokakuussa 2011.

Viimeistään vuosina 2009–2010 huolestui Ruotsin ajautumisesta yleisestä asevelvollisuudesta ammattiarmeijaan ja mahdollisesti myös sellaiseen yhteiskunnalliseen muutokseen suuntaan, jonka turvallisuus- ja hyvinvointivaikutuksista ei tunnuttu enakkoon tiedettävän, saati hahmotettavan.

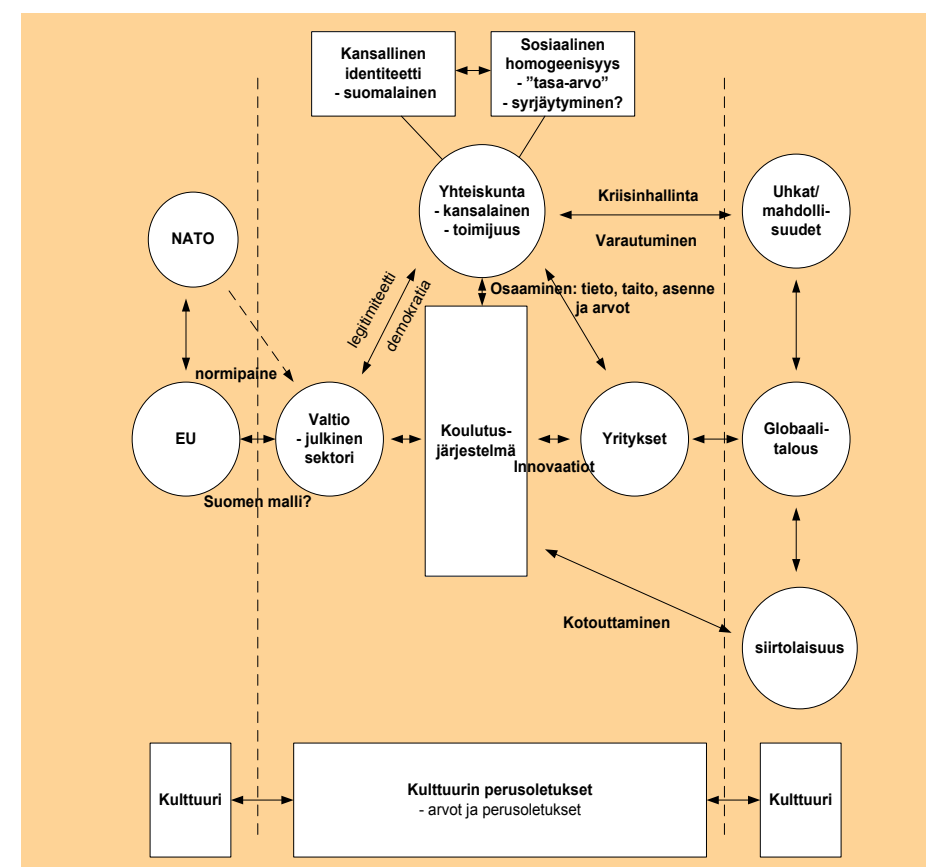
Toisaalta vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon asevelvollisuuden yhteiskunnallisia yhteyksiä ja vaikutuksia sekä toimivuuden turvaamista painottaneet linjaukset johtivat ensin asevelvollisuustyöryhmän perustamiseen ja vuonna 2010 *Suomalainen asevelvollisuus* -raportin valmistumiseen. Muun muassa näissä asevelvollisuusraporteissa esiteltiin lukui-

sia toimenpidesuosituksia, joiden toimintaamme soveltamista seurataan nyt määrätietoisesti.

Reagointia yleisen asevelvollisuuden nykytilaan ja tulevaisuuden kehityssuuntaan on ollut laajalti havaittavissa, mutta kuka kehittäisi *ennakoivasti* vaihtoehtoisia malleja ja konsepteja yleisen asevelvollisuuden sekä yhteiskunnan turvallisuuden takaamiseksi? Myyrmäen ostoskeskuksen räjähdys ja etenkin Jokelan sekä Kauhajoen kouluampumiset olivat niitä 2000-luvun ”heikkoja signaaleja”, jotka saivat meidät tutkijatkin ”hyvinvointiyhteiskuntamme” turvallisuuden rapautumisen äärellä mieteliäiksi.

Tutkivaa oppimista käytännössä

Ohessa on 21.3.2012 esitelty niin kutsuttu ”Suomen malli”, joka havainnollistaa Suomen koulutusjärjestelmään keskeisesti sisältyvän yleisen asevelvollisuuden järjestelyjen yhteiskunnallisia merkitysyhteyksiä.

Suomen malli: suomalainen yleinen asevelvollisuus yhteiskunnallisissa merkitysyhteyksissään.

Viimeistään vuosina 2011–2012 opiskelemieni pedagogisten opettajaopintojeni myötä olen oivaltanut, että tutkivan oppimisen vaiheita voi tarkastella kehän keskeltä, oppijoista eli asiantuntijoista aloittaen. Tutkivan oppimisen soveltamisessa, eli tässä vaiheessa asiantuntijoiden etsinnässä ja *asiantuntijuuden jakamisessa*, ”Suomen mallin” mukainen mallinnus edesauttoi etsimään ja löytämään yleiseen asevelvollisuuteen ja Suomen koulutusjärjestelmään liittyvää tutkivaa asiantuntijuutta.

Selvitysteni ja tutkimusteni sekä mediaseuranan avulla yleisen asevelvollisuuden kansalliset asiantuntijat tulivat joko niminä tai henkilöinä tutuiksi (ks. Asevelvollisuusseminaarin ohjelma ja seminaariesitykset Suomen Sotatieteellisen Seuran verkkosivuilta). Puolustushallinnon ulkopuolisia tahoja ei rajattu missään vaiheessa pois ”asiantuntemattomina” tai ”strategisesti merkityksellöminä”.

Tässä mielessä on syytä muistuttaa, että aiempien vuosien asevelvollisuusraporttien toimenpidesuosittelujen toteuttamisen avulla korkeakoulumme toiminta ankkuroituu entistäkin tukevammin Santahaminan ja Helsingin sekä puolustushallinnon sisäisiin ja ulkopuolisiin yhteiskunnallisiin konteksteihin.

Esimerkiksi asevelvollisuusseminariin paikan päällä tai hajautetusti osallistuneet tutkivat kansalaiset ja sotilaat olivat tutkimuksissaan keskittyneet Suomen koulutusjärjestelmään ja kansalaisiin liittyviin ilmiöihin ja ongelmiin. Toimimme lähtökohtaisesti samansuuntaisten arvojen ohjaamina. Hypoteesini jaettavista intresseistämme osoittautui oikeansuuntaiseksi, sillä alan tutkijoita ilmaantui seminaariin enemmän kuin odotimme.

Pyrimme yhdessä torjumaan niin kutsuttuja

”osaoptimoinnin” vaaroja, minkä mukaisesti esimerkiksi puolustusvoimissa tulisi keskittyä vain yksinomaan varusmiespalveluksen kehittämiseen, jotta puolustusvoimien ensimmäinen tehtävä, Suomen sotilaallinen puolustaminen, olisi mahdollista nyt ja tulevaisuudessa.

Yhteiskunnan jaettuja intressejä

Näyttää siltä, että seminaariväki jakoi kanssamme intressin hyvinvointimme ja turvallisuutemme ylläpitämisestä ja kehittämisestä tutkimuksenkin keinoin. Aivan kuten *Suomalainen asevelvollisuus* -raportissa todetaan, ”varusmiespalvelus tarvitsee toimiakseen rinnalle toimivan siviilipalveluksen”. Se, että tarvitsevatko nämä palvelusmuodot rinnalleen joitain uusia ja ”innovatiivisia” palvelusmuotoja, otettiin myös tarkasteluun seminaarissa.

Esimerkiksi viimeaikaiset syrjäytyneiden ja välittömässä syrjäytymisvaarassa olevien nuorten miesten ja naisten määrät ovat huomattavia ja edelleen kasvussa. Siksi väestömme hyvinvoinnille, saati yhteiskuntamme turvallisuudelle, ei ole eduksi, jos palvelusmuotoja ja vaihtoehtoja entisestään supistettaisiin ja siirryttäisiin muita matkien ammatti- ja/tai palkka-armeijaan.

Täyttäähän puolustusvoimat edelleen yhteiskunnallisia tehtäviään, jotka pohjimmiltaan perustuvat yksilön ja yksilöiden muodostamien yhteisöjen turvallisuustarpeisiin, aivan kuten

Professori Juha Mäkinen

1990-luvulta toteutetuista upseerien arvotutkimuksista olemme saaneet lukea. Se, missä määrin nämä turvattavat yhteisöt ovat sekä kansallisia että kansainvälisiä, on keskeinen tulevan puolustusuudistuksen kysymys. Vastaukset tähän ydinkysymykseen vaikuttavat erittäin merkittävästi myös yleiseen asevelvollisuuteen ja yhteiskuntamme hyvinvointi- ja turvallisuustilanteeseen.

Moniäänistä keskustelua

Asevelvollisuuden tulevaisuus-tutkimusseminaarissa tutkijat ja muut tutkimuksesta kiinnostuneet pääsivät esittelemään omia selitysmallejansa ja työskentelyteorioitansa hyvinkin erilaisten perusolehtusten ja osakulttuurien tulkitsemiseen. Tuloksena oli niin kutsuttua moniäänistä keskustelua.

Moniäänisyydellä ei tarkoiteta esimerkiksi kakofonista päälle puhumista ja inttämistä, vaan enemmänkin omien suullisten ja kirjallisten argumenttien perustelemista. Lisäksi moniäänisyys merkitsee toisten ”äänien” arvostamista, kuuntelemista ja soveltuvin osin jatkokehittelyä. Selitysmallien esilletuonnin jälkeen oli tilaisuus rakentavaan kritiointiin, jossa pyrittiin etsimään ja rakentamaan yhä hyväksyttävämpiä ja tutkimusperustaisiakin perusteluja jaetuille argumenteille.

Seminaarin päätyttyä olemme tahoillamme edenneet uuden lisätiedon etsimiseen sekä omien seminaariartikkeliemme yhteiskehittämiseen. Ensi marraskuussa järjestämme näistä lähtökohdista Kasvatustieteiden päivillä ”turvallisuuspedagogiikan” teemaryhmän, johon kutsumme kaikkia sekä turvallisuudesta että pedagogisesta, kasvatustieteellisesti orientoituneista tutkimuksesta kiinnostuneita mukaan. Tervetuloa!

Autonomiasta Atalantaan -näyttely avoinna Suomenlinnassa

Edellisessä lehdessä käsiteltiin Sotamuseon Autonomiasta Atalantaan -näyttelyn suunnittelemista ja rakentamista Suomenlinnaan. Nyt kaikki on valmista ja näyttely on avoinna yleisölle. Mutta millainen näyttely on esillä?

Sotamuseon tärkein tehtävä on tallentaa Suomen sotahistorian ja puolustusvoimien esineellistä perintöä tuleville sukupolville. Näyttelyjen kautta suurelle yleisölle välittyy tietoa tallennustyön tuloksista ja Sotamuseosta. Harva kuitenkaan tietää, että vain häviävän pieni osa kokoelmista on esillä Sotamuseon tai sen yhteistyömuzeoiden näyttelyissä. Tämän vuoksi näyttelyissä on usein esillä vain yleinen kattaus aikakaudesta.

Mitä laajempi aihealue, sitä haasteellisempi tehtävä

Sotamuseon tämän hetken näyttelytarjonta tarjoaa erinomaisen esimerkin laajan ja suppean aiheen väliltä. Tällä hetkellä Kruununhaassa esillä oleva näyttely *Talvisota 1939–1940 – Kunniamme päivät* on yhteen erikoisalueeseen keskittyvä näyttely. Siinä pystytään laajasti esittelemään talvisodan eri tapahtumia niin taisteluista kuin kotirintamaltakin. Kuvilla ja runsaalla esineis-

töllä tuodaan talvisodan eri yksityiskohdat esiin. *Autonomiasta Atalantaan* -näyttely taas alkaa aina Hakkapeliitoista asti ja päättyy Suomen sotahistorian viimeisiin päiviin. Ero noin kolmen ja puolen kuukauden ajanjaksoa kuvaavan näyttelyn ja satoja vuosia kattavan näyttelyn välillä on ilmeinen.

Miten ongelma on ratkaistu?

Rakentaessa laajasti sotahistoriaa kattavaa näyttelyä on samalla pysyttävä päätöksessä, että kaikkea ei voi eikä pidä laittaa esille. Olennaisen ja epäolennaisen määrittelee jokainen museovieras itse. Tämä tietää usein vaikeita ratkaisuja esimerkiksi tiedon tyypistämisen suhteen. Yleinen historia esitellään *Autonomiasta Atalantaan* -näyttelyssä yhdellä suurella tekstitaululla, jossa on yksi valokuva ja noin A4:n verran tekstiä. Kuvapaljonuden sijaan halusimme tarjota vierailijalle mahdollisuuden ottaa aihealue paremmin haltuunsa.

Vastaavia tauluja on yhteensä 19, joista selviää koko Suomen sotahistoria. Lisätiedon tarvetta palvelevat multimediaohjelmat.

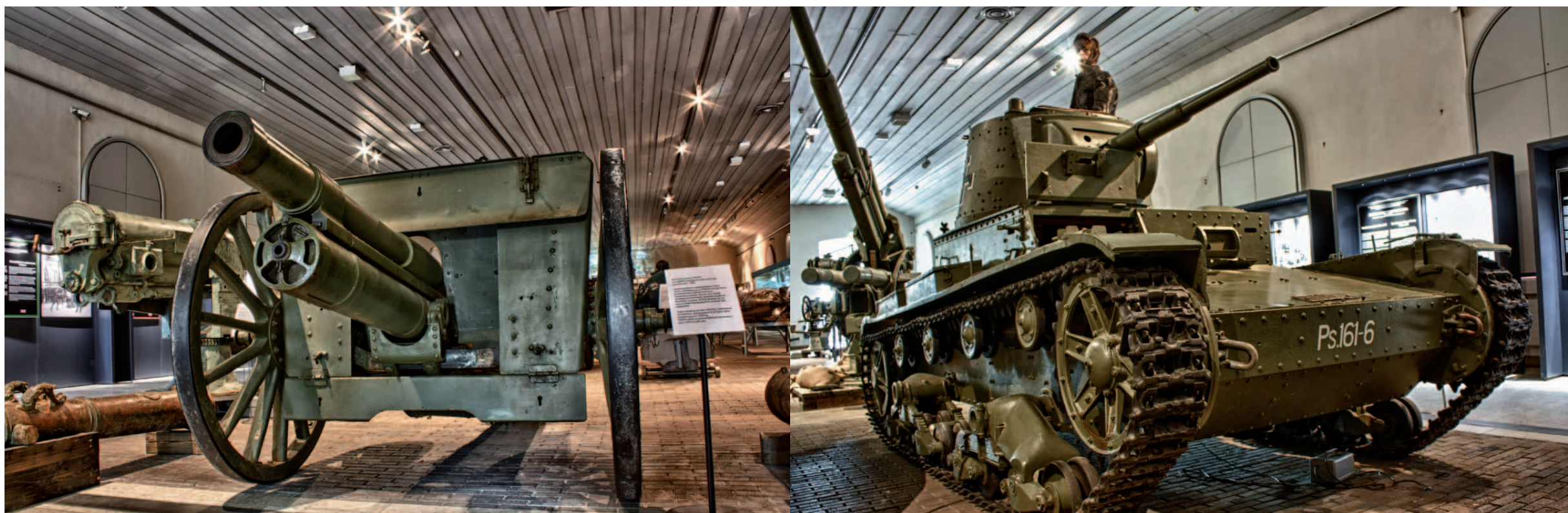
Kalustosta

Näyttelyssä esillä olevan kaluston pitäisi pystyä täyttämään seuraavat vaatimattomat ehdot: esineen tulee olla aito, sen pitää esittää parhaalla mahdollisella tavalla valittua aikakautta, sen tulee olla mielenkiintoinen yksilöhistoriallisesti, sen tulee olla turvallinen yleisön, erityisesti lasten, liikkua lähellä, sen tulee mahtua näyttelyyn varsin kapeista ovista ja olla yleisöä kiinnostava. Nämä kaikki kategoriat saadaan täytettyä valitettavan harvoin. Esimerkiksi Maneesin ovien kapeuden takia emme saaneet tilaan Pasi-kuljetusajoneuvoa, joka varmasti olisi merkityksensä puolesta sinne kuulunut. Samojen tilarajoitteiden vuoksi ei esillä myöskään ole ilmavoimien lentokoneita tai esimerkiksi kaikkein raskainta

tykistökalustoa. Paikalle saadusta kalustosta mielenkiintoisimpia on Atalanta-operaatiosta miinalaiva Pohjanmaan tuoma somalimerirosvojen vene, joka päättää näyttelyn osoituksena viimeisimmistä operaatioista, joissa Suomi on ollut mukana.

Suomen pisin vitriini

Aikakausten sotilaita esitellessä päädyttiin ratkaisuun pitkästä pukuvitriinistä, jossa on esillä 17 sotilasta aseineen ja varusteineen eri aikakausilta aina 2000-luvun sotilaisiin saakka. Univormujen lisäksi esillä on aikakaudelle tyypillistä materiaalia Sotamuseon kokoelmista. Vitriinissä ensimmäisen kaatuneen jääkärin **Alfred Hyyti-sen** hautaristi, Saksan konsulaatin kyltti toisesta maailmansodasta ja useita alkuperäisiä julisteita, jotka kertovat siitä, mitä asioita on milloinkin haluttu ihmisille viestittää. Esimerkiksi toisen maailmansodan aikainen neuvostoliittolainen

Venäläinen kevyt kenttäkanuuna 76K/02 oli Suomen kenttätykistön pääase talvi- ja jatkosodassa. Se säilyi koulutuskäytössä 1990-luvulle saakka.

Brittiläinen kevyt panssarivaunu Vickers 6-Ton. Panssarivaunut olivat mukana talvi- ja jatkosodassa, sotien jälkeen niitä käytettiin harjoituskalustona.

Atalanta-operaatioon osallistunut miinalaiva Pohjanmaa otti huhtikuussa 2011 kiinni merirosvouksesta epäiltyjä somaleja, joiden hallusta löytyneitä aseita on näyttelyssä.

juliste, joka kehottaa taisteluun Äiti-Venäjän puolesta, saa hyvän kontrastin 1980-luvun puolustusvoimien liikenneturvallisuus-julisteesta.

Oppaitten rooli tärkeä

Sotamuseon Maneesin ja sukellusvene Vesikon avoinna pidosta vastaavat harjoittelijat ovat tehneet koko kesän erinomaista työtä kävijöiden opastamisessa. Kesäaikaan tuhannet ulkomaalaiset turistit vierailevat Sotamuseossa tai muissa sotahistoriallisissa kohteissa. Siten usein välittyy kuva puolustusvoimista. Hyvä, asiantunteva asiakaspalvelu, jossa uskalletaan ottaa kontaktia kävijään ja laajentaa hänen tietouttaan, on nykyisin välttämättömyys museoissa. Tähän Sotamuseo panostaa nyt ja tulevaisuudessa.

Monipuolista palautetta

Kävijöiltä on tullut näyttelystä paljon myönteistä palautetta. Kehuja on tullut näyttelyn kattavuudesta ja siitä, että esillä on myös raskaampaa kalustoa. Erityisen positiivista palautetta on saanut osio, jossa pääsee kokeilemaan uusinta M/05 univormua, täyspakattua reppua, luotiliivejä sekä myös vanhempia univormuja toisen maailmansodan aikakaudelta.

Usein palautetta saadaan myös ihmisten oman kokemuspohjan kautta syntyneistä ajatuksista esimerkiksi sukuhistoriaan tai omaan varusmiespalvelukseen liittyen. Usein pyydetään tiettyä omassa palveluksessa ollutta kalustoa tai esineistöä näyttelyyn. Myös vaatimus oman aselajin paremmasta esilletuomisesta on varsin yleinen kommentti. Kävijät tuntuvat muutenkin olevan iloisia päästessään keskustelemaan omasta varusmiesajastaan. Interaktiivisuutta näyttelyssä tämäkin!

INFO

Puolustusvoimien henkilökunta pääsee seurueineen ilmaiseksi Sotamuseon kohteisiin henkilökorttia näyttämällä.

Talvisotinäyttely ja sen yhteydessä oleva Jatkosota TK-piirtäjien silmin

Liisankatu 1, Kruununhaka, Helsinki.

Avoinna 31.12.2012 saakka ti-to klo 11.00–17.00, pe-su klo 11.00–16.00

Suomenlinnassa

Sotamuseon Maneesi, 12.5.–31.10.2012, avoinna päivittäin klo 11.00–18.00

Sukellusvene Vesikko, 12.5.–31.8.2012, avoinna päivittäin klo 11.00–18.00

Opastuskierrokset varauksesta.

Juhlapyhien ja erikoistapahtumien varalta kannattaa tarkistaa aukioloajat osoitteesta www.sotamuseo.fi.

TURVALLISUUSPOLITIikkaa TURUN MURTEELLA

Korkeakouluharjoittelu Strategian laitoksella kesällä 2012

Toukokuun alku tuli nopeasti – kevät oli jo pitkällä saapuessamme ensimmäistä kertaa Maurinkadulle, Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitokselle. Harjoittelupaikan saaminen Strategian laitokselta oli iloinen yllätys. Perhosiä oli vatsassa, sillä kokemus Maanpuolustuskorkeakoulusta sekä puolustusvoimista oli vähäinen. Jäimme mielenkiinnolla odottamaan kesää.

Uusia näkökulmia hakemassa

Miksi sitten hakea harjoittelijaksi Strategian laitokselle? Opintojen tarjoama tausta kansainvälisistä suhteista ja halu hyödyntää opittuja tietoja motivoivat laittamaan hakukirjeen postiin. Valtio-opin ja poliittisen historian opinnoista karttunut tietämys turvallisuuspoliittisista kysymyksistä tarjosi erinomaisen perustan tutkimusavustajan tehtäviin Strategian laitoksella. Laitoksen käytännönläheisempi sekä ajankohtaisaiheisiin keskittyvä tutkimus tuntui mielekkäältä vaihtelulta yliopisto-opintojen teoriakeskeiselle tutkimusotteelle. Hienoa oli myös siirtyä omalta mukavuusalueeltaan uusien tutkimusprojektien pariin ja saada erilaisia näkökulmia kansainvälisten suhteiden tutkimukseen.

Tutkimusavustajan työtehtävät ovat olleet mielenkiintoisia. Niihin on kuulunut muun muassa editointityötä, opetusmateriaalien päivitystä, maa-analyysien tekoa sekä avustusta erilaisissa pienissä tutkimusprojekteissa. Monet harjoittelijat usein kokevat, että omaa koulutusta vastaavia työtehtäviä ei ole tarjolla tai että työnkuvaan ei pääse vaikuttamaan. Strategian laitoksella harjoitteluun sisältyvät tehtävät ovat puolestaan määräytyneet omien tietojen ja osaamisalueiden mukaan. Töitä on voinut tehdä omatoimisesti, mikä on anta-

nut lisää itseluottamusta. Harjoittelun aikana olemme voineet osallistua erilaisiin luentotilaisuuksiin, kuten Sotatieteiden päiville ja Suomenlinna-seminaariin, jonka järjestelyihin myös osallistuimme.

Mieleenpainuva kesä pääkaupungissa

Käytännön tutkimustyön lisäksi harjoittelu on tarjonnut myös mahdollisuuden tutustua uuteen työorganisaatioon. Vastoin aikaisempaa käsitystä on ollut kiinnostavaa huomata, miten erilaisista ammatillisista taustoista ihmiset ovat löytäneet tiensä puolustusvoimien ja Strategian laitoksen palvelukseen. Täällä on hyvä yhteishenki, ja ihmisistä huomaa, että he pitävät työstään – harjoittelijalle tämä on tarjonnut innostavan työympäristön. Harjoittelu puolustusvoimissa on mahdollistanut tutustumisen valtioon työnantajana laajemmassa mitakaavassa, esimerkiksi Tervetuloa valtionhallintoon -päivillä. Valtiosta työnantajana onkin muodostunut positiivinen käsitys.

Kaiken kaikkiaan kesä Strategian laitoksella on tarjonnut enemmän kuin osasimme odottaa. Aika on kulunut nopeasti mielekkäiden työtehtävien ja mukavien ihmisten ansiosta. Kaunis pääkaupunkimme on myös avannut meille ovensa – Kruununhaan tuntee nykyään yhtä hyvin kuin Aurajoen varren. Harjoittelun päättyessä on haikeaa sulkea Strategian laitoksen ovet, mutta hetkeäkään katumatta voimme todeta, että tulevaisuus avautuu nyt laajemmin mahdollisuuksin kuin ennen. Käytännön työkokemuksen karttuminen on kiistatta harjoittelun parasta antia. On varmaa, että harjoittelun päättyttyä turvallisuuspolitiikka ja erityisesti Suomen turvallisuuskysymysten seuraaminen jatkuu.

Kirjoittajat opiskelevat Turun yliopistossa politiikan tutkimuksen laitoksella

Tuottiko Sotakorkeakoulu komentajia vai toimialajohtajia?

TEKSTI: Tuomo Hirvonen KUVAT: Puolustusvoimat

Maanpuolustuskorkeakoulun perinneyhdistyksen jäsenyydestä huolimatta minulta oli jäänyt havaitsematta vuonna 2009 ilmestynyt kirja *Sotakorkeakoulu suomalaisen sotataidon kehittäjänä*. Vasta talvella 2012 pääsin sen lukemaan ja toteamaan, miten hienon teoksen Heikki Tilanderin johtama toimituskunta oli saanut aikaiseksi.

Maasotalinja 32:n suorittaneelle ja useita vuosia sotilasopetuslaitosten (Kadettikoulu ja Taistelukoulu) opettajana toimineelle yleisesikuntaupseerille kirja aiheutti aivomyrskyn ja toi mieleen uskomattoman määrän näkökohtia, joihin itsenkin olin ottanut kantaa niin palveluksessa ollessa kuin evp:nä.

Kokemattomat opettajat

Helsingin yliopistossa valtiotieteitä opiskelleena Sotakorkeakoulun oppilaana saatoinkin vertailla opetusta kahden korkeakoulun välillä. Pidän ”Liisankadun lyseota” tehokkuudessaan ylivoimaisena. Erityisesti arvostin siellä vallinnutta mielipiteen vapautta. Pöljimmänkään ajatuksen esittäjää ei tyrmätty, vaan hänen annettiin tyhjentää ideapajatonsa, kunnes huomasi maalanneensa itsensä nurkkaan.

Mielestäni hämmästyttävintä oli opettajien tietämättömyys toimintavalmiudesta, mitä termiä vielä siihen aikaan käytettiin joukkojen liikekannallepanosta ja valmiuden kohottamisjärjestelmästä sekä perustamisesta ja varustamisesta. Kun **Petteri Jouko** toteaa (s. 246), että valmiusasiat olivat erittäin arkaluontoisia

1950-luvulla, voin lisätä, että niin ne näyttivät olleen Sotakorkeakoulussa vielä 1970-luvullakin.

Liikekannallepano-ohjesääntö ei sisältynyt tentittävään kirjallisuuteen, eivätkä sotilaspiiriviihkeitä antaneet todellista kuvaa toimintavalmiudesta. Perustamisen yleisjärjestelyistä silloin kyllä puhuttiin, mutta sotavarustuksen ammottavat aukot selitettiin täytettävän paikallishankinnoilla. Kaikki hyväksyivät satuilun, että esimerkiksi Rauman sotilaspiirin kaupoista löytyisi tarvittaessa keskiö- ja kenttätykistöpatteristoilta puuttuva tiedustelu- ja mittausvälineistö.

Paikallishankintatarve olisi ollut kymmeniä kiikareita, käsisuuntakehiä, mittavaijereita, etäisyysmittareita, kompasveja ja karttalaukkuja. Määrät olivat niin mahtavia, ettei sellaisia tavavirtoja liikkunut silloisissa kauppaketjuissamme edes vuodessa. Käsisuuntakehien tapaisia nimikkeitä ei tunnettu siviilipuolella lainkaan.

Taktiikan opettajat edustivat aikaisempien kurssien parhaimmistoa, mutta heiltä puuttui käytännön kokemus operatiivisesta suunnittelusta ja järjestelyasioista sekä varustamisesta. RUK:n tai Kadettikoulun joukkueenjohtajan

tehtävistä Sotakorkeakouluun hyväksytyt kapteenit menestyivät yleensä opinnoissaan hyvin. Mielestäni oli kuitenkin väärin määrätä heidät opettajiksi seuraavalle kurssille. Siinä ominaisuudessa heistä tuli vanhojen luentomonisteiden jakajia, joilta puuttuivat omiin kokemuksiin perustuneet ajatukset. Mielipiteiden esittäjinä he olivat oppilaittensa kanssa samalla tasolla.

Tämän näyttää huomannut myös **Jaakko Aatolainen**, joka teki aikoinaan Sotakorkeakoulun opettajana mittavan uran. **Kari Miekkavaaran** mukaan (s. 263) Aatolainen oli vuonna 1984 tullut siihen tulokseen, että yleisesikuntaupseeri olisi kykenevä oppiaineen nuoremmaksi opettajaksi vasta 3–5 vuoden kuluttua valmistumisestaan. Oppiaineen pääopettajalta hän olisi edellyttänyt vähintään joukkoyksikön komentajan kokemusta tai vaihtoehtoisesti palvelusta silloisen sotilasläänin operatiivisen tai järjestelytoimiston päällikkönä.

Huoltopuolella tunnettiin asiat

Olin omalla maasotalinjallani ainoa huoltoupseerikurssin käynyt oppilas ja palvelut viidettä vuotta Pääesikunnan huoltoesikunnassa kenraa-

lin juoksupoikana. Jo Huoltokoulussa pääsin näköalapaikalta toteamaan, miten tuskainen tehtävä taistelukelpoisen joukon perustaminen oli.

Minut oli sijoitettu toimintavalmiusviikon sotapelissä Etelä-Uudenmaan sotilaspiirin huoltopäälliköksi. Kyseessä oli liikekannallepanoharjoituksen vaativin tehtävä. Kurssitoverini toimivat suoritusorganisaation muissa johtajan rooleissa. He vastasivat muun muassa perustamiskeskuksesta, moottoriajoneuvojen ottotoimenpiteistä, materiaalin hajautuskuljetuksista sekä paikallishankinnoista.

Sotilaspiirin esikunta halusi luonnollisesti hyötyä siitä työvoimalisästä, minkä 25 miehen huoltoupseerikurssi sille tarjosi. Niinpä paikallishankintaryhmä oli pantu kiertämään piirin kaikki keskusvarastot ja vähittäiskaupat sekä listaamaan, miten hyvin liike-elämä olisi pystynyt suoriutumaan toimituksista, jos maa olisi silloin julistettu sotatilaan.

Tulos oli järkyttävä. Kuvitellussa sotavalmiustarkastuksessa joka ainoa joukko olisi jäänyt varustukseltaan vajaaksi. Kaikkea paikallisesti hankittavaa materiaalia, kuten pioneerivarustusta, sähköteknillisiä laitteita, viestivälineitä ja virta-

lähteitä, liikuntavälineitä, työkalusarjoja, lääkkeitä ja suojelumateriaalia puuttui niin paljon, että joukot olisivat käytännössä olleet toimintakyvyttömiä. Ja kyseessä oli Helsingin jälkeen maamme rikkain sotilaspiiri.

Keinotekoiset perustamistehtäväluettelot

Joukkojen perustamisen kiireysluokituksesta Sotakorkeakoulun opettajilla ei minun mielestäni opiskeluaikani ollut harmainta aavistustakaan. Karttajarjoituksista ja koulutöistä vastaavat opettajat keksivät itse harjoituksessa käsiteltävät joukot ja niiden kiireysluokat perustamispaikkoihin. Eräässäkin karttajarjoituksessa huoltomuodostelmat kuuluivat viidenteen kiireysluokkaan ja valmistuivat siten viisi vuorokautta ensimmäisinä perustettujen torjuntakomppanioiden ja ilmatorjuntapattereiden jälkeen.

Toimintavalmiuden ”asiantuntijana” huomautin karttajarjoitusta vetävälle opettajalle, että hänen laatimallaan perustamistehtäväluettelolla (PTL:lla) ensimmäisinä valmistuneet yksiköt joutuisivat olemaan vähimmillään viisi vuorokautta ilman minkäänlaista huoltoa. Minulle vastattiin, että ilmatorjuntapatterit voivat ruokailla huoltoasemien baareissa ja torjuntakompaniat vastualueensa taloissa. En tyytynyt saamaani vastaukseen, vaan sanoin tarkoittavani ennen kaikkea ampumatarvikkeiden täydennystä.

Totesin, että sodan alkuvaiheessa taisteluun joutuvat yksiköt saattavat kuluttaa määrävahvuuteen kuuluvat kranaatit ensimmäisten tuntien aikana. Aluevastuussa olevalla johtoportaalalla pitäisi olla edes siemen taisteluväline- ja lääkintähuollon käynnistämiseksi. Silloin sain kuulla, ettei Sotakorkeakoulussa ole tarkoitus takertua lillukoihin. Siellä koulutetaan komentajia, eikä eri alojen asiantuntijoita.

Sen jälkeen aloin minäkin käyttäytyä ”komentajan” tavoin. Kun järvi-Suomessa pidetyssä prikaatinharjoituksessa vesistökoukkaus oli kariutua syöksyveneiden puutteeseen, esitin pötkä, että käytetään Savonlinnan vierasvenesatamasta saatavia huviveneitä. Kukaan ei kyseenalaistanut

ideaani, joka tosielämässä olisi johtanut sotaaikeuteen. Sain päinvastoin kehuja materiaaalialat hallitsevana mestarina.

Mannerheim - komentaja ja asiantuntija

Minulle mielenkiintoisimmat asiat löytyvät kirjan sivujen 169 ja 304 välistä, jossa ovat Pekka Visurin, Petteri Joukon ja Kari Miekkaavaan kirjoittamat luvut. Niissä puhutaan sellaisista vuosista ja tapahtumista, jotka sain itse kokea sekä käsitellä asioita, joista upseeristo aikoinaan keskusteli.

Viimeksi mainituista aiheista kesto-suosikki oli kysymys siitä, pitääkö Sotakorkeakoulun kasvattaa ennen kaikkea komentajia vai oman aikamme sodankäynnin ymmärtäviä yleisesikuntaupseereita. Itse kannatin viimeksi mainittua vaatimusta. Kuka tahansa osaa todeta, että ”perustamiseen pitää varata riittävä määrä sopivia ajoneuvoja” (Ove Enqvistin kommentti s. 283). Sellaisia itseäänselvyyksiä on helppo ladella. Asiantuntijaa tarvitaan silloin, kun ajoneuvojen lukua ja laatua ruvetaan määrittämään.

Sotamarsalkka **Mannerheim** oli komentaja, mutta toimi monesti kuin asiansa osaava yleisesikuntaupseeri. Hän ei tyytynyt ilmoittamaan hallitukselle kesäkuussa 1939, että ”Suomen tulee hankkia vähimmäismäärä hävittäjiä, jotta Etelä-Suomen suuret asutuskeskukset voidaan suojata vihollisen ilmapommituksilta”. Tämä olisi mielestäni riittänyt 1970-luvulla Sotakorkeakoulun oppien mukaan suuret linjat omaksumaan komentajalle, jonka ei tarvinnut hallita yksityiskohtia.

Marski toimi kuitenkin toisin. Hän nimittäin sanoi, että ”vähimmäismäärä asutuskeskusten suojaamiseen on 190 kappaletta moderneja hävittäjiä”. Sitä varten hän oli paneutunut yksityiskohtiin ja hoitanut alustavat kauppaseurustelut amerikkalaisista hävittäjistä sekä järjestänyt edullisen lainan niiden rahoittamiseksi. Mannerheimin toiminta edusti juuri sitä asiantuntemusta, mitä mielestäni yleisesikuntaupseerilta parhaimmillaan edellytetään.

SINUSSA ON AINESTA

Asevelvollisuus kansalaisoikeutena - kuka kasvattaa, kuka kouluttaa?

Seminaari kodin, koulun, harrastusten ja yhteiskunnan roolista lasten ja nuorten kasvattamisessa.

Perjantai 12.10.2012

Maanpuolustuskorkeakoulu, Santahamina

Seminaarin järjestävät

Maanpuolustuskorkeakoulu
Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitos

Poliisiammattikorkeakoulu

Kadettikunta ry

Suomen
Reserviupseeriliitto ry

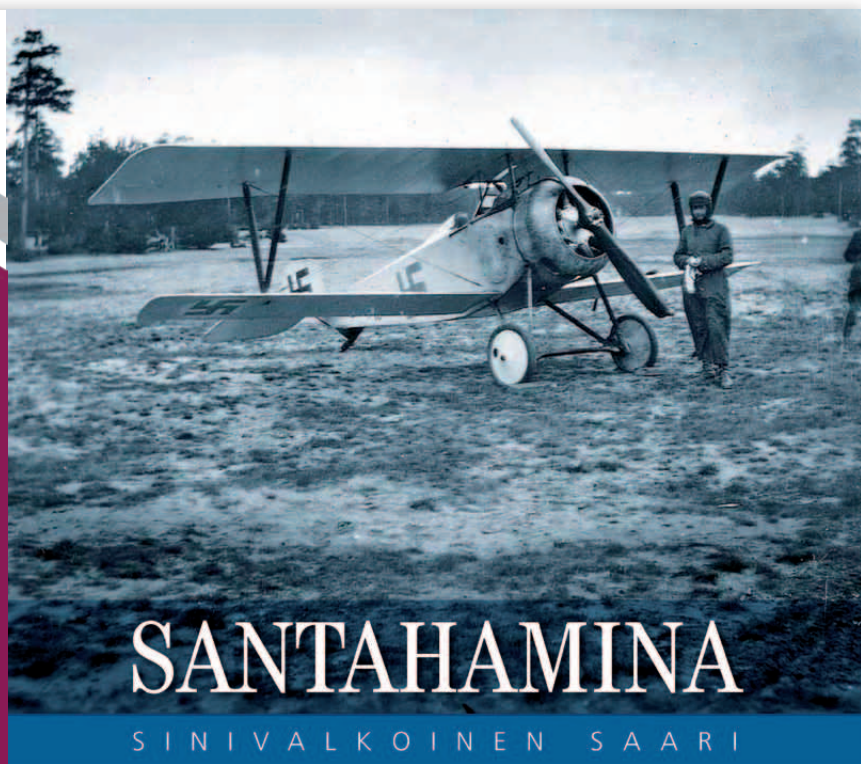
Lisätietoja:
<http://bit.ly/arvoseminaari2012>

SANTAHAMINA

– Sinivalkoinen saari

J A R M O N I E M I N E N

Pääsylippu salaperäiseen Santahaminaan

Ainutlaatuisessa teoksessa on paljon uutta ja hätkähdyttävää tietoa suljetusta sotilassaaresta autonomian lopulta nykypäivään. Kirjassa on yli 400 historiallista kuvaa ja karttaa. Mukana ovat myös vuoden 1989 neuvostoliittolaiset sotilaskartat Helsingistä sekä kuvitetut artikkelit pääkaupungin ohjuspuolustuksesta kylmän sodan aikana.

www.mpkk.fi